

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника

Факультет туризму

Кафедра туризмознавства і краєзнавства

ДИПЛОМНА РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти «Магістр»

на тему: **«ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ЗАКОРДОННОГО
ДОСВІДУ ГРАЛЬНОГО БІЗНЕСУ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ
В УКРАЇНІ»**

Виконав: студент II курсу, групи Тм-21
спеціальності 242 «Туризм і рекреація»
(шифр і назва спеціальності)

Котула Олександр
(прізвище та ініціали студента)

Керівник: д.і.н., проф. Рєєнт О.П.
(прізвище та ініціали)

Рецензент: к.і.н., доц. Новосьолов О.В.
(прізвище та ініціали)

Івано-Франківськ - 2025 р.

АНОТАЦІЯ

Магістерське дослідження присвячене вивченню можливостей адаптації міжнародного досвіду організації грального бізнесу для стимулювання розвитку туристичної галузі в Україні. В умовах активного відновлення гральної індустрії та легалізації азартних ігор на законодавчому рівні, вивчення успішних моделей функціонування грального туризму в зарубіжних країнах набуває особливої актуальності та практичного значення.

Розкрито потенціал грального туризму як інструменту залучення іноземних туристів, створення інвестиційно привабливого середовища, розвитку інфраструктури та збільшення надходжень до місцевих і державного бюджетів. Особлива увага приділена аналізу сучасного стану грального ринку України, його правовому регулюванню, проблемам становлення та перспективам інтеграції в міжнародний туристичний простір. Визначено ключові бар'єри на шляху розвитку грального туризму в Україні, серед яких: недосконалість нормативної бази, низький рівень інвестиційної активності, відсутність належної туристичної інфраструктури, стереотипи та соціально-культурні обмеження.

Ключові слова: азартні ігри, туристична інфраструктура, міжнародний досвід, інвестиції, туристичний бренд, державне регулювання, сталий розвиток.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ГРАЛЬНОГО БІЗНЕСУ ТА ТУРИЗМУ	
1.1. Роль грального бізнесу у формуванні туристичної інфраструктури.....	8
1.2. Вплив легалізації азартних ігор на розвиток туристичних потоків.....	16
1.3. Гральний туризм як складова сучасної індустрії розваг.....	25
РОЗДІЛ 2. СВІТОВИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ ГРАЛЬНОГО БІЗНЕСУ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА РОЗВИТОК ТУРИЗМУ	
2.1. Особливості функціонування грального бізнесу у провідних країнах світу (США, Макао, Сінгапур, Монако, Чехія тощо).....	29
2.2. Вплив грального бізнесу на розвиток туристичних центрів	34
2.3. Імплементация світового досвіду для України: можливості адаптації успішних практик.....	38
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ГРАЛЬНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ	
3.1. Потенціал розвитку грального туризму в регіонах України.....	45
3.2. Івано-Франківська область та Карпати як потенційний напрям грального туризму.....	51
3.3. Проблеми, ризики та перспективи використання міжнародного досвіду для розвитку грального туризму в Україні.....	57
ВИСНОВКИ.....	64
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	67

ВСТУП

Актуальність теми. У ХХІ столітті гральний бізнес став однією з ключових складових світової індустрії розваг і туризму, яка демонструє стабільну динаміку зростання навіть у періоди глобальних економічних криз. Гральна індустрія не лише забезпечує значні надходження до державних бюджетів, але й виступає потужним каталізатором розвитку суміжних галузей — готельно-ресторанного бізнесу, транспортної інфраструктури, сфери розваг, інформаційних технологій і культурного туризму. У багатьох країнах світу, таких як США, Макао, Сінгапур, Монако, Чехія, Латвія чи Польща, саме гральний бізнес став основою для формування туристичних кластерів, які приваблюють мільйони відвідувачів щороку.

Для України питання розвитку грального бізнесу набуло особливої актуальності після ухвалення Закону України «Про державне регулювання діяльності щодо організації та проведення азартних ігор» у 2020 році, який поклав початок процесу легалізації цієї сфери. Відтоді в державі розпочалося поступове формування правової, організаційної та інституційної бази функціонування гральної індустрії. Легалізація азартних ігор відкрила перед Україною можливості для залучення інвестицій, створення нових робочих місць, зростання податкових надходжень і стимулювання розвитку туристичної інфраструктури, особливо у великих містах та рекреаційно привабливих регіонах, таких як Київ, Одеса, Львів, Дніпро, Івано-Франківщина та Закарпаття.

У світовій практиці гральний бізнес давно став потужним чинником формування туристичної привабливості регіонів. Такі приклади, як Лас-Вегас у США, Макао в Китаї, Монако, Баден-Баден у Німеччині чи Карлові Вари в Чехії, демонструють, що поєднання гральної індустрії з високим рівнем сервісу, культурними подіями, гастрономічним туризмом і розвиненою інфраструктурою дає змогу перетворити міста на міжнародні туристичні центри. Цей досвід є надзвичайно цінним для України, яка нині перебуває на етапі переосмислення власної туристичної політики та пошуку ефективних шляхів післявоєнного економічного відновлення.

Сьогодні Україна має всі передумови для того, щоб використати гральний бізнес як один із драйверів розвитку туризму. Розташування на перетині важливих транспортних шляхів, природно-рекреаційний потенціал, багата культурна спадщина та зростаючий інтерес іноземних інвесторів створюють сприятливе середовище для формування конкурентоспроможного ринку гравального туризму. Водночас реалізація цього потенціалу вимагає ретельного вивчення і адаптації успішних міжнародних практик, які довели свою ефективність у країнах із різними моделями державного регулювання.

Особливого значення ця тема набуває в умовах євроінтеграційного курсу України. Вивчення досвіду країн Європейського Союзу, США та Азії дозволяє не лише перейняти ефективні моделі регулювання та ліцензування, але й уникнути типових помилок, пов'язаних із соціальними ризиками гравальної діяльності. Україна має унікальний шанс створити збалансовану систему, у якій гральний бізнес сприятиме не лише економічному зростанню, але й розвитку туристичної інфраструктури, культури дозвілля, зайнятості населення та підвищенню міжнародного іміджу держави.

Отже, актуальність теми полягає у необхідності комплексного аналізу світового досвіду функціонування гравального бізнесу, оцінки його впливу на розвиток туризму та пошуку шляхів ефективного впровадження цих практик в Україні. Це дозволить створити конкурентоспроможну модель гравального туризму, що стане важливою складовою стратегії сталого розвитку національної економіки та інтеграції України у світовий туристичний простір.

Об'єктом дослідження є гральний бізнес як складова сучасної туристичної індустрії.

Предметом дослідження виступають організаційно-економічні та правові механізми використання міжнародного досвіду гравального бізнесу для розвитку туристичного потенціалу України.

Метою роботи є аналіз світового досвіду функціонування гравального бізнесу, виявлення його впливу на розвиток туризму та визначення можливостей

адаптації ефективних зарубіжних практик у контексті становлення гравального туризму в Україні. **Завдання дослідження:**

- Розкрити поняття, сутність та економічну роль гравального бізнесу в системі туристичної індустрії.
- Проаналізувати світовий досвід функціонування гравального бізнесу (на прикладі США, Макао, Сінгапуру, Монако, Чехії тощо).
- Оцінити сучасний стан і правові засади діяльності гравального бізнесу в Україні.
- Визначити потенціал розвитку гравального туризму в регіонах України, зокрема в Івано-Франківській області та Карпатському регіоні.
- Виявити проблеми використання міжнародного досвіду та сформулювати перспективні напрями його адаптації.
- Розробити рекомендації щодо удосконалення державної політики у сфері гравального бізнесу з урахуванням потреб туристичної галузі.

Методи дослідження: У процесі виконання роботи використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів, зокрема: аналітичний (для вивчення наукових джерел і нормативних документів), порівняльний (для аналізу міжнародного досвіду), системний (для дослідження взаємозв'язку між гравальним бізнесом і туризмом), статистичний (для оцінки тенденцій розвитку індустрії), а також метод узагальнення (для формулювання висновків і пропозицій).

Наукова новизна роботи полягає у комплексному аналізі можливостей застосування зарубіжних моделей функціонування гравального бізнесу в умовах українського туристичного ринку. Уперше запропоновано підходи до формування регіональних туристично-гравальних кластерів та механізми поєднання гравальної індустрії з іншими видами туризму – культурним, подієвим, рекреаційним і гастрономічним.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості використання висновків і рекомендацій для розробки стратегій розвитку гравального туризму в Україні, вдосконалення законодавчої бази, підвищення інвестиційної привабливості туристичних регіонів, а також у формуванні

позитивного міжнародного іміджу країни як безпечної й сучасної туристичної дестинації.

Структура роботи. Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ГРАЛЬНОГО БІЗНЕСУ ТА ТУРИЗМУ

1.1. Роль грального бізнесу у формуванні туристичної інфраструктури

Гральний бізнес у сучасних умовах є одним із найдинамічніших секторів світової економіки, що має суттєвий вплив на розвиток туристичної інфраструктури, формування туристичних потоків і зміцнення конкурентоспроможності територій. У багатьох країнах світу гральна індустрія давно перетворилася на невід'ємний елемент індустрії гостинності, ставши одним із головних чинників розвитку сфери розваг, відпочинку та рекреації. Саме завдяки гральному бізнесу на карті світу з'явилися такі унікальні туристичні дестинації, як Лас-Вегас, Макао, Монте-Карло чи Сінгапур, які стали символами розкоші, дозвілля та розваг.

Сучасний туризм уже давно перестав бути лише формою пересування — він став складною соціально-економічною системою, що охоплює культурні, економічні, розважальні, гастрономічні та навіть психологічні аспекти. У цьому контексті гральний бізнес виступає каталізатором розвитку туристичної інфраструктури, стимулюючи розбудову готелів, ресторанів, транспортних вузлів, торговельних центрів і культурно-розважальних об'єктів [35, с. 201].

Одним із ключових механізмів впливу грального бізнесу на розвиток туристичної інфраструктури є створення комплексних розважальних кластерів. Такі кластери формуються довкола казино, готелів, ресторанів і супутніх об'єктів дозвілля, утворюючи повноцінну екосистему для туристів. Відомим прикладом є Лас-Вегас — місто, яке практично повністю побудоване на гральній індустрії. Завдяки цьому місто щороку приймає понад 40 мільйонів туристів з усього світу, забезпечуючи роботою сотні тисяч людей і генеруючи мільярдні прибутки.

Подібні тенденції спостерігаються і в інших країнах. Макао, який ще у 1990-х роках був звичайним портовим містом, після відкриття для міжнародних

гральних операторів перетворився на «азійський Лас-Вегас». Сьогодні гральний туризм забезпечує понад 70% ВВП цього регіону. Такий приклад демонструє, як гральна індустрія може не лише створювати робочі місця, але й змінювати економічний профіль території, перетворюючи її на міжнародний центр відпочинку.

Крім того, гральний бізнес є потужним стимулом для розвитку готельно-ресторанної інфраструктури. Будівництво казино супроводжується появою п'ятизіркових готелів, тематичних ресторанів, розважальних арен, торгових галерей і виставкових центрів. Наприклад, у Сінгапурі гральний комплекс Marina Bay Sands став не лише символом міста, але й одним із найвідоміших архітектурних об'єктів у світі. Він поєднує готель, казино, торгові зони, музеї, театри, оглядові майданчики та парки — усе це сприяє комплексному розвитку туристичної інфраструктури.

Гральний бізнес є також потужним інвестиційним інструментом. Його розвиток стимулює приплив як внутрішніх, так і зовнішніх інвестицій, адже індустрія азартних ігор вимагає значних капіталовкладень у будівництво, дизайн, технології, маркетинг і логістику. Розвиток казино та гральних курортів забезпечує робочими місцями місцеве населення — від обслуговуючого персоналу до висококваліфікованих менеджерів, маркетологів, архітекторів, спеціалістів з безпеки тощо.

Згідно з досвідом США, один долар, витрачений туристом у гральному закладі, генерує додатково близько трьох доларів у суміжних галузях — транспорті, харчуванні, готельному бізнесі, розвагах, торгівлі. Це створює мультиплікативний ефект, який сприяє загальному економічному зростанню регіону [35, с. 205].

В Україні цей потенціал лише починає реалізовуватися. Після легалізації грального бізнесу у 2020 році держава отримала нове джерело наповнення бюджету та стимул для розвитку інфраструктури. У Києві, Львові, Одесі, Буковелі вже з'явилися перші ліцензовані казино, інтегровані в готельні комплекси, що відповідає європейській моделі грального туризму.

Гральний бізнес сприяє розширенню спектра туристичних послуг. Турист, який приїжджає у гральний регіон, не обмежується лише відвідуванням казино — він користується готельними послугами, відвідує ресторани, культурні заходи, екскурсії, торговельні центри. Таким чином, гральна інфраструктура створює додану вартість для всього туристичного комплексу.

Крім того, наявність гральних закладів стимулює розвиток транспортної мережі — будівництво нових доріг, розширення авіасполучення, розвиток внутрішньої логістики. Наприклад, у Макао було модернізовано аеропорт, розбудовано мостові переходи та поромні лінії, що забезпечують зв'язок із материковим Китаєм. Аналогічно, у Лас-Вегасі щороку вдосконалюється транспортна система для прийому мільйонів туристів.

Однією з найважливіших функцій грального бізнесу є створення впізнаваного туристичного іміджу території. Багато країн і міст, де розвинута гральна індустрія, асоціюються у туристів насамперед із розвагами, розкішшю, нічним життям. Наприклад, Монте-Карло у Монако — це символ елітарного відпочинку, Лас-Вегас — «місто, що ніколи не спить», а Макао — «азійська столиця азарту» [35, с. 27].

Такі території активно використовують гральний бізнес у маркетингових стратегіях розвитку туризму. Крім безпосередньо казино, туристів приваблюють шоу-програми, фестивалі, гастрономічні події, виставки, спортивні турніри, що проводяться на базі гральних комплексів. Таким чином, формується багатопрофільна туристична індустрія, де гральний бізнес є лише центральним елементом загальної системи відпочинку.

Для України розвиток грального бізнесу відкриває нові можливості інтеграції у світовий туристичний простір. Після тривалої заборони та ухвалення Закону України «Про державне регулювання діяльності щодо організації та проведення азартних ігор» (2020 р.), створено правові умови для формування цивілізованого ринку. Гральна індустрія може стати одним із важливих драйверів розвитку туристичних регіонів, зокрема Карпат, Буковелю, Трускавця, Одеси та Києва.

З огляду на географічне положення, природний потенціал та інфраструктуру, Івано-Франківська область має значний потенціал для розвитку грального туризму у поєднанні з рекреаційним, оздоровчим і культурно-пізнавальним. Гральні комплекси, розташовані у межах туристичних курортів, можуть приваблювати не лише українських, а й іноземних туристів, стимулюючи розвиток готельно-ресторанної інфраструктури, транспорту, місцевого бізнесу та ремесел.

Для ефективного розвитку цієї сфери необхідне:

- створення інвестиційно привабливого середовища;
- забезпечення прозорості ліцензування та податкової системи;
- розвиток державно-приватного партнерства у сфері туризму;
- підвищення якості сервісу та освітнього рівня кадрів;
- дотримання принципів відповідального грального бізнесу, зокрема запобігання ігровій залежності.

Розвиток грального бізнесу має низку переваг:

- створення нових робочих місць;
- зростання бюджетних надходжень;
- залучення іноземних інвестицій;
- стимулювання розвитку готельної, ресторанної, транспортної та культурної інфраструктури;
- формування позитивного іміджу території як туристично привабливої [22, с. 77].

Разом із тим існують певні ризики: соціальні проблеми, пов'язані з ігровою залежністю; можливі корупційні ризики; загроза монополізації ринку; морально-етичні аспекти. Тому держава повинна здійснювати ефективне регулювання діяльності гральних закладів, спрямоване на баланс між економічними вигодами та соціальною відповідальністю.

Гральний бізнес відіграє багатогранну роль у формуванні туристичної інфраструктури. Він не лише стимулює економічний розвиток і зайнятість, а й формує нову якість туристичного середовища — сучасного, технологічного,

комфортного та привабливого. Успішний досвід провідних країн світу доводить, що за умови належного державного регулювання та інтеграції у сферу туризму гральний бізнес може стати потужним чинником модернізації регіонів і підвищення міжнародного іміджу держави.

Для України цей напрям має значний потенціал, особливо в контексті розвитку таких туристичних регіонів, як Івано-Франківщина, Львівщина, Одещина та Київ. Створення сучасної гральної інфраструктури може стати одним із ключових інструментів післявоєнного відновлення туристичної галузі, стимулюючи економічне зростання, зайнятість і культурний розвиток.

Загалом, гральний бізнес є невід'ємною складовою сучасної індустрії гостинності та розваг. У багатьох країнах світу він виступає не лише як форма організації дозвілля, а й як потужний соціально-економічний чинник, що сприяє розвитку туризму, готельної сфери, ресторанного бізнесу та інфраструктури відпочинку. На сучасному етапі гральна індустрія інтегрується у систему рекреаційних і туристичних послуг, формуючи нові підходи до створення комплексного туристичного продукту.

У світовій практиці гральний бізнес уже давно перестав бути лише сферою азартних ігор — він став складовою «економіки вражень» (experience economy), де головну роль відіграють емоції, розваги, атмосфера і комфорт. Саме тому більшість провідних туристичних центрів світу активно використовують потенціал казино, ігрових клубів і тематичних розважальних комплексів як інструмент залучення туристів і розвитку готельно-ресторанної інфраструктури.

Індустрія гостинності охоплює сукупність підприємств і організацій, які забезпечують задоволення потреб людини у відпочинку, харчуванні, розвагах, спілкуванні та комфорті. Гральний бізнес, у свою чергу, є частиною цієї системи, оскільки він створює можливість для дозвілля, емоційного відпочинку й отримання нових вражень [22, с. 79].

До грального бізнесу належать казино, ігрові зали, букмекерські контори, лотереї, тоталізатори, покерні клуби та інші види діяльності, пов'язані з організацією азартних ігор. Проте в умовах сучасного туризму гральна

діяльність стає багатофункціональною, поєднуючи у собі елементи готельного сервісу, гастрономії, шоу-бізнесу, культури, спорту та навіть мистецтва.

Гральні комплекси в сучасному світі — це не просто місця для гри. Вони являють собою цілісні туристично-розважальні центри, що включають готелі, ресторани, торгові зони, концертні зали, театри, аквапарки, спа-комплекси та конференц-центри. Таким чином, гральний бізнес стає інтегрованим елементом індустрії гостинності, забезпечуючи високий рівень сервісу та різноманітність послуг.

Гральний бізнес і туризм мають тісний взаємозв'язок. Казино та інші гральні заклади виступають важливими мотиваційними факторами подорожей, особливо для туристів із середнім і високим рівнем доходів. Гральний туризм — це особливий вид туризму, який передбачає подорожі з метою відвідування гральних центрів, участі в іграх або відпочинку у відповідних розважальних комплексах.

Яскравим прикладом синтезу грального бізнесу та туризму є Лас-Вегас (США), який перетворився на світову столицю розваг. Місто щороку приймає понад 40 мільйонів туристів, більшість із яких приїжджають саме з метою відвідування гральних закладів і шоу-програм. Тут казино інтегровані у готельні комплекси, де гості отримують не лише можливість грати, а й насолоджуватися концертом, виставою, гастрономічним фестивалем чи спа-відпочинком [22, с. 81].

Аналогічні тенденції спостерігаються у Макао (Китай) — найбільшому гральному центрі Азії. Тут гральна індустрія стала ключовим елементом економіки, забезпечуючи понад 70% доходів регіону. Макао приваблює мільйони туристів з Китаю, Японії, Південної Кореї, Європи та США. Високий рівень сервісу, архітектурна розкіш казино, готелів і ресторанів формують особливу атмосферу гостинності, яка робить цей регіон унікальною туристичною дестинацією.

Гральний бізнес є також важливою складовою нічної економіки міст, що передбачає активність у сфері відпочинку, культури й гастрономії у вечірній та

нічний час. Казино, нічні клуби, бари, театри й ресторани створюють спільний простір дозвілля, формуючи багатогранну розважальну індустрію. Саме завдяки цій синергії міста з активним гральним бізнесом мають високий рівень привабливості для туристів.

Гральний бізнес має вагоме економічне значення як для держави, так і для приватного сектору. У країнах із розвиненим гральним туризмом (США, Великобританія, Монако, Сінгапур, Італія) він є важливою статтею доходів бюджету. Легальні казино забезпечують сплату ліцензійних зборів, податків із прибутку, орендних платежів, а також створюють робочі місця для місцевого населення.

Крім того, діяльність гральних закладів має мультиплікативний ефект — прибутки від гральної сфери стимулюють розвиток суміжних галузей: готельної, ресторанної, транспортної, торгівельної, будівельної, культурної. Відвідувачі казино витрачають значні кошти на проживання, харчування, покупки, розваги, що збільшує загальний економічний обіг у регіоні [11, с. 93].

Також важливим є аспект інвестиційного розвитку. Гральні комплекси вимагають значних капіталовкладень, тому їх будівництво стимулює приплив внутрішніх і зовнішніх інвестицій. Великі міжнародні корпорації, такі як Las Vegas Sands, MGM Resorts International, Wynn Resorts, активно вкладають кошти у розвиток гральної інфраструктури в різних країнах світу, що сприяє глобалізації туристичного ринку.

Гральний бізнес, як елемент індустрії гостинності, має також соціокультурне значення. Він впливає на формування певного стилю життя, культурних практик і традицій дозвілля. У місцях, де розвинений гральний туризм, формується особливий тип урбаністичного простору — із насиченим культурним життям, високим рівнем сервісу, сучасною архітектурою та активною нічною культурою.

Крім того, багато гральних комплексів сьогодні реалізують соціально відповідальні ініціативи: підтримують місцеві громади, фінансують культурні

заходи, фестивалі, благодійні проєкти. Наприклад, у Сінгапурі гральні оператори зобов'язані виділяти частину прибутку на розвиток освіти, спорту та культури.

З іншого боку, гральний бізнес має і соціальні ризики, пов'язані з ігровою залежністю, морально-етичними суперечностями та зловживаннями. Тому більшість країн розробили системи регулювання, спрямовані на мінімізацію негативних наслідків, — ліцензування, вікові обмеження, контроль за рекламою, програми підтримки для залежних осіб.

Гральна індустрія не може існувати ізольовано. Вона тісно пов'язана з іншими компонентами індустрії гостинності — готельною справою, ресторанним бізнесом, транспортом, культурою та подієвим туризмом. Більшість казино функціонують у межах готелів, пропонуючи гостям повний комплекс послуг — від проживання до розваг. Це підвищує рівень комфорту та сприяє подовженню перебування туристів у регіоні. Гральні комплекси часто мають ресторани високої кухні, бари, лаунж-зони, що створює додаткові можливості для гастрономічного туризму [11, с. 95].

Отже, гральний бізнес є важливим елементом індустрії гостинності та розваг, який інтегрує в собі економічні, культурні та соціальні функції. Його розвиток сприяє створенню комплексних туристичних продуктів, підвищенню привабливості регіонів, залученню інвестицій і зміцненню іміджу держави на міжнародному рівні.

Світовий досвід свідчить, що за умови належного державного контролю, соціальної відповідальності й прозорості податкової політики гральна індустрія може стати потужним інструментом розвитку туризму, готельного бізнесу та культури дозвілля.

Для України цей напрям є перспективним шляхом економічного зростання та міжнародної інтеграції, здатним забезпечити сталий розвиток туристичної індустрії, підвищення рівня зайнятості населення та модернізацію регіональної інфраструктури.

1.2. Вплив легалізації азартних ігор на розвиток туристичних потоків

Легалізація азартних ігор є складним соціально-економічним процесом, який має суттєвий вплив на розвиток туризму, інвестиційний клімат, зайнятість населення та міжнародний імідж держави. У більшості країн світу гральний бізнес виступає не лише розважальним елементом, а й важливим чинником розвитку туристичних потоків. Саме завдяки легалізації гральної діяльності деякі міста, такі як Лас-Вегас, Макао, Монте-Карло, перетворилися на глобальні туристичні центри, відомі на весь світ.

Одним із найочевидніших наслідків легалізації азартних ігор є зростання туристичних потоків. Коли держава дозволяє офіційну діяльність гральних закладів — казино, ігрових залів, лотерей чи букмекерських пунктів — вона створює нову туристичну нішу, відому як гральний або азартний туризм.

Цей напрям туризму приваблює як внутрішніх, так і іноземних відвідувачів, котрі приїжджають не лише для гри, а й для комплексного відпочинку. Туристи, що відвідують гральні курорти, зазвичай витрачають значно більше коштів, ніж звичайні мандрівники. Вони користуються послугами готелів, ресторанів, спа-комплексів, культурних закладів і транспортної інфраструктури, що створює мультиплікативний ефект для місцевої економіки.

У світі сформувалися цілі туристичні центри, чия привабливість безпосередньо пов'язана з гральним бізнесом. Наприклад, Лас-Вегас (США) перетворився на символ світової індустрії розваг, приваблюючи понад 40 млн туристів щороку. Подібну роль виконує Макао (Китай), де гральний бізнес забезпечує понад 70% усіх надходжень до бюджету та є головною причиною відвідування міста туристами [20, с. 376].

Легалізація азартних ігор стає рушійною силою для розвитку туризму, оскільки створює новий вид мотивації для подорожей, підвищує рівень зайнятості та сприяє модернізації туристичної інфраструктури.

Одним із головних позитивних наслідків легалізації є економічне пожвавлення туристичних регіонів. Створення легального грального ринку

призводить до зростання кількості відвідувачів, інвестицій у сферу гостинності, збільшення податкових надходжень та поліпшення якості послуг.

У більшості випадків казино та гральні комплекси стають якорними інвестиційними проєктами, навколо яких формується сучасна туристична інфраструктура. Це стосується будівництва готелів, ресторанів, розважальних центрів, транспортних вузлів, торгових галерей тощо.

Наприклад, у Сінгапурі після легалізації азартних ігор у 2005 році було створено два інтегровані курорти — Marina Bay Sands і Resorts World Sentosa. Ці об'єкти не лише підняли міжнародний імідж країни, але й збільшили туристичні потоки більш ніж удвічі. Подібна ситуація спостерігається в Південній Кореї, де легальні казино приваблюють переважно іноземних туристів, особливо з Китаю та Японії.

Економічний ефект проявляється також у створенні робочих місць. Легалізація азартних ігор дає змогу офіційно працевлаштовувати тисячі людей у сфері гостинності, безпеки, обслуговування, маркетингу, фінансів. Це, у свою чергу, сприяє зменшенню безробіття та підвищенню рівня життя місцевого населення [20, с. 377].

Крім того, гральний бізнес стає важливим джерелом валютних надходжень, оскільки значна частка туристів — це іноземні відвідувачі, які витрачають кошти на місці, стимулюючи економіку регіону.

Легалізація азартних ігор не лише збільшує кількість туристів, а й змінює їхню структуру. До регіонів із розвиненим гральним бізнесом починають приїжджати нові категорії відвідувачів: бізнесмени, заможні туристи, учасники конференцій та виставок, любителі розваг і шоу.

У таких туристичних дестинаціях спостерігається зростання рівня середніх витрат туриста — адже гральний туризм поєднується з преміальними послугами гостинності. У середньому гравці витрачають у 3–4 рази більше коштів, ніж звичайні мандрівники. Це створює додаткові стимули для розвитку малого та середнього бізнесу — ресторанів, сувенірних магазинів, культурних закладів.

Також важливо, що гральний бізнес сприяє сезонній рівновазі туристичних потоків. Якщо традиційний відпочинок у більшості регіонів має сезонний характер, то азартні ігри приваблюють туристів цілий рік, що дозволяє зменшити коливання у завантаженості готелів і ресторанів.

У багатьох країнах гральні курорти поєднуються з іншими формами дозвілля — концертами, виставками, фестивалями, спортивними подіями. Це формує комплексний туристичний продукт, який приваблює різноманітну аудиторію.

В Україні гральний бізнес був заборонений у 2009 році, що призвело до повної тінізації ринку. Лише у 2020 році було ухвалено Закон України «Про державне регулювання діяльності щодо організації та проведення азартних ігор», який легалізував казино, лотереї, букмекерські контори та онлайн-платформи.

Це рішення створило нові можливості для розвитку туристичної інфраструктури, особливо в курортних регіонах — Одесі, Львові, Києві, Карпатах, Буковелі. Легалізація дозволила офіційно відкривати казино в готелях, створювати ігрові зони у туристичних центрах, залучати іноземні інвестиції.

Важливо, що Україна має значний потенціал для розвитку грального туризму, зокрема завдяки вигідному географічному положенню, культурній привабливості та конкурентним цінам. У поєднанні з розвитком індустрії гостинності, транспортної інфраструктури та безпеки, легалізований гральний бізнес може стати важливим драйвером збільшення туристичних потоків [33, с. 112].

За оцінками аналітиків, протягом перших років легалізації Україна може залучати до 1,5–2 млн туристів щорічно, які приїжджають саме з метою відпочинку у гральних закладах. Це особливо актуально для міст із високим туристичним потенціалом, таких як Львів, Київ, Івано-Франківськ, Одеса, де розвиток казино може доповнити існуючі культурні та рекреаційні пропозиції.

Крім економічних вигод, легалізація азартних ігор має іміджевий ефект для держави. Вона сигналізує про відкритість економіки, розвиток конкурентного

ринку, дотримання міжнародних стандартів ведення бізнесу. Це позитивно впливає на репутацію країни серед іноземних інвесторів і туристів.

Культурно гральний бізнес створює нові простори для дозвілля, які можуть поєднувати традиційні українські елементи — кухню, музику, архітектуру — із сучасними розважальними технологіями. Таким чином, гральний туризм може стати не лише економічним, а й культурним явищем, що сприяє формуванню сучасного образу України як туристичної дестинації.

Проте розвиток цієї сфери має супроводжуватися відповідальною політикою держави — контролем за дотриманням ліцензійних умов, боротьбою з лудоманією, запровадженням програм «відповідальної гри». Це забезпечить збалансований розвиток індустрії, у якій економічна вигода не суперечитиме суспільним інтересам.

Гральний бізнес є важливим елементом сучасної економіки та невід’ємною складовою індустрії гостинності, що має потужний вплив на формування туристичної інфраструктури. У багатьох країнах світу саме гральний бізнес став одним із рушіїв розвитку туризму, сприяючи появі нових готелів, ресторанів, розважальних центрів, транспортних вузлів і сервісних підприємств. Його розвиток забезпечує створення багатофункціональних рекреаційних зон, які об’єднують різні види діяльності – від азартних ігор до відпочинку, гастрономії, спорту, культури та бізнесу [33, с. 115].

Туристична інфраструктура охоплює сукупність матеріально-технічних, організаційних і соціальних елементів, що забезпечують комфортне перебування туристів під час подорожей. Це — готелі, ресторани, транспорт, туристичні агентства, об’єкти дозвілля, розваг, культури, спорту та інформаційні центри. Розвиток грального бізнесу суттєво стимулює модернізацію кожної з цих складових.

У багатьох країнах світу гральні заклади — казино, ігрові клуби, гральні курорти — виступають центрами тяжіння туристичних потоків. Навколо них формується ціла інфраструктура гостинності, яка забезпечує повний цикл обслуговування відвідувачів: проживання, харчування, транспорт, розваги,

шопінг, екскурсії тощо. Таким чином, гральний бізнес виступає не лише сферою дозвілля, а й мотором економічного розвитку регіонів.

Розвиток грального бізнесу завжди супроводжується будівництвом і розширенням туристичної інфраструктури, створенням робочих місць, зростанням інвестицій у регіон та підвищенням його міжнародного іміджу.

У більшості країн казино функціонують у межах готелів класу «люкс» або «преміум». Це дає змогу створити комплексну пропозицію для туристів, які можуть одночасно отримувати послуги проживання, харчування, дозвілля та відпочинку. Будівництво казино завжди супроводжується появою нових готелів, що сприяє підвищенню рівня сервісу й конкурентоспроможності туристичного продукту.

Наприклад, у Монте-Карло (Монако) готель «de Paris» і казино «Монте-Карло» формують єдиний архітектурно-туристичний ансамбль, який є символом країни. Аналогічна ситуація спостерігається у Лас-Вегасі, де кожне велике казино поєднане з готельним комплексом на тисячі номерів.

Розвиток грального бізнесу сприяє відкриттю ресторанів, барів, кафе, лаунж-зон і нічних клубів. Туристи, які відвідують гральні комплекси, витрачають значну частину коштів на харчування, напої та розваги. Це стимулює появу нових гастрономічних концепцій і розвиток локальних кулінарних брендів [33, с. 119].

Для ефективного функціонування гральних центрів потрібне якісне транспортне сполучення — дороги, залізниця, авіасполучення. Тому навколо гральних регіонів часто розвиваються нові аеропорти, автошляхи, паркінги. Наприклад, у Макао було збудовано новий морський термінал, який забезпечує швидкісне сполучення з Гонконгом, що дало поштовх зростанню туристичних потоків.

Гральний бізнес часто поєднується із розвитком шоу-бізнесу, театральних вистав, концертів, фестивалів, спортивних заходів. Наприклад, у Лас-Вегасі регулярно відбуваються виступи всесвітньо відомих артистів і цирку «Du Soleil». Це дозволяє залучати туристів різного віку й соціальних категорій.

Поруч із казино з'являються торговельні центри, бутики, конференц-зали, бізнес-центри, що забезпечує формування багатофункціонального туристичного простору. Таким чином, гральна індустрія стимулює розвиток суміжних секторів економіки.

Розвиток грального бізнесу сприяє створенню нових робочих місць у сфері обслуговування, готельній, транспортній та культурній галузях. За даними міжнародних досліджень, кожне нове казино створює від 500 до 2000 робочих місць — від круп'є та адміністраторів до кухарів, офіціантів, гідів і технічного персоналу.

Крім того, гральні комплекси приносять значні податкові надходження до місцевих і державних бюджетів. Наприклад, у Сінгапурі частка гральної індустрії становить близько 1,5% ВВП, а податки з казино спрямовуються на фінансування соціальних програм.

Розвиток грального туризму також стимулює інвестиційну активність. Будівництво гральних курортів вимагає значних капіталовкладень, що приваблює як внутрішніх, так і іноземних інвесторів. Це, у свою чергу, підвищує рівень зайнятості, збільшує доходи місцевих громад і сприяє модернізації інфраструктури [14, с. 198].

У сучасному світі гральний бізнес виступає чинником брендування туристичних дестинацій. Такі міста, як Лас-Вегас, Макао, Монте-Карло, Баден-Баден, стали всесвітньо відомими саме завдяки своїй гральній інфраструктурі. Казино, готелі, ресторани, тематичні шоу та фестивалі формують унікальний туристичний образ, який приваблює мільйони туристів щороку.

Крім того, гральні центри сприяють розвитку подієвого туризму — проведенню міжнародних турнірів з покеру, ігрових виставок, спортивних заходів, шоу-програм. Такі події залучають медіа, бізнес і туристів, створюючи позитивний імідж регіону.

Одним із головних соціально-економічних ефектів функціонування гральних закладів є створення доданої вартості та податкових надходжень до бюджету. Легальна гральна діяльність приносить державі значні фінансові

ресурси у вигляді ліцензійних зборів, податків, орендних платежів, а також непрямих надходжень від суміжних галузей.

У країнах, де гральний бізнес легалізовано та ефективно регулюється, ця сфера часто стає одним із ключових джерел доходів бюджету. Для України після ухвалення закону про легалізацію азартних ігор у 2020 році також з'явився потенціал для економічного зростання та залучення інвестицій. Введення ліцензування дозволяє наповнювати державний бюджет і водночас зменшити тіньовий сектор. За даними Комісії з регулювання азартних ігор і лотерей (КРАІЛ), лише за перший рік дії закону до бюджету надійшло понад 1,5 млрд гривень від ліцензійних платежів.

Окрім безпосередніх податкових надходжень, діяльність гральних закладів стимулює розвиток суміжних секторів економіки — готельного, ресторанного, транспортного, будівельного, рекламного. Відкриття казино або грального курорту потребує розвиненої інфраструктури: будівельних компаній, дизайнерів, постачальників техніки, обслуговуючого персоналу тощо. Таким чином, гральний бізнес має мультиплікативний економічний ефект, створюючи ланцюгову реакцію розвитку суміжних галузей.

Одним із найвагоміших соціальних ефектів діяльності гральних закладів є створення робочих місць. Кожне казино, гральний клуб або курортний комплекс потребує значної кількості персоналу — від адміністративного до обслуговуючого. Зокрема, це менеджери, круп'є, касири, охоронці, офіціанти, прибиральники, водії, а також працівники суміжних сфер — будівельники, електрики, кухарі, маркетологи [14, с. 200].

За міжнародними підрахунками, один великий гральний комплекс може створити від 500 до 2000 робочих місць, не враховуючи непрямої зайнятості в суміжних галузях. Це особливо важливо для депресивних регіонів, де рівень безробіття є високим.

Крім того, діяльність гральних закладів стимулює розвиток професійної освіти. У країнах із розвиненим гральним бізнесом створюються спеціалізовані навчальні центри, які готують кадри для сфери гостинності, ігор та розваг. Така

підготовка підвищує кваліфікацію працівників і сприяє професійному зростанню молоді.

Соціальний ефект також полягає у покращенні якості життя місцевого населення. Розвиток грального бізнесу супроводжується модернізацією інфраструктури: з'являються нові дороги, паркінги, готелі, ресторани, культурно-розважальні об'єкти. Це створює комфортніше середовище не лише для туристів, а й для мешканців регіону.

Діяльність гральних закладів сприяє залученню внутрішніх і зовнішніх інвестицій, що є ключовим фактором розвитку туристичних дестинацій. Будівництво гральних курортів потребує значних капіталовкладень — у готелі, інженерні мережі, транспорт, енергетику, дизайн і маркетинг. Це створює потужний інвестиційний потік у регіон, що позитивно впливає на місцеву економіку.

Інвестори, які вкладають у гральну індустрію, часто фінансують не лише самі казино, а й супутні об'єкти — ресторани, театри, торгові центри, розважальні парки. У результаті формується комплексна туристична інфраструктура, яка приваблює відвідувачів і створює умови для розвитку інших видів туризму: культурного, гастрономічного, подієвого, бізнес-туризму тощо.

Такі інвестиційні проекти мають довготривалий економічний ефект, оскільки сприяють зростанню регіонального ВВП, підвищенню рівня зайнятості та збільшенню податкових надходжень. Крім того, розвиток грального туризму позитивно впливає на міжнародний імідж країни — вона сприймається як сучасна, відкрита та приваблива для туристів і бізнесу [14, с. 201].

Гральний бізнес нерозривно пов'язаний із розвитком готельної, ресторанної, транспортної та культурної інфраструктури. Туристи, які приїжджають відвідати казино, одночасно користуються послугами проживання, харчування, розваг, покупок і транспорту. Це створює синергетичний ефект для економіки регіону.

Гральні комплекси зазвичай інтегруються з готелями високого класу. Це стимулює появу сучасних об'єктів розміщення, підвищення рівня сервісу та

конкурентоспроможності туристичного продукту. Відвідувачі казино часто витрачають значні кошти на харчування, що сприяє розвитку місцевої кулінарії, відкриттю ресторанів і барів. Для забезпечення комфортного доступу до гральних центрів покращується стан доріг, залізничного та авіаційного сполучення. Казино стають центрами культурного життя, де проводяться концерти, вистави, фестивалі, спортивні турніри. Це збільшує тривалість перебування туристів і підвищує доходи від туризму.

Таким чином, гральний бізнес має комплексний позитивний вплив на регіональний розвиток, створюючи ефект «економічного тяжіння» для численних сфер господарства.

Попри значні економічні вигоди, діяльність гральних закладів має і певні соціальні ризики, серед яких — зростання ігрової залежності, криміналізація бізнесу, морально-етичні проблеми. Саме тому більшість країн світу запроваджують державні механізми регулювання цієї сфери.

У країнах ЄС, США, Канаді, Сінгапурі функціонують програми відповідального грального бізнесу, які поєднують економічний розвиток із соціальною безпекою. В Україні такі механізми також починають впроваджуватися, що дозволяє забезпечити контрольований розвиток індустрії без шкоди для суспільства [14, с. 202].

Діяльність гральних закладів має значний соціально-економічний потенціал у контексті розвитку туризму. Вона сприяє створенню робочих місць, залученню інвестицій, збільшенню податкових надходжень, формуванню нової туристичної інфраструктури та підвищенню конкурентоспроможності регіонів.

Гральний бізнес стимулює розвиток суміжних галузей — готельної, ресторанної, транспортної, будівельної, культурної — і забезпечує соціальний ефект через покращення якості життя населення. Разом із тим важливо, щоб цей розвиток відбувався під суворим державним контролем, із дотриманням принципів соціальної відповідальності та відповідального туризму.

Таким чином, гральний бізнес у поєднанні з туризмом може стати потужним інструментом економічного зростання, підвищення інвестиційної

привабливості країни та формування сучасного іміджу України на світовому туристичному ринку.

1.3. Гральний туризм як складова сучасної індустрії розваг

У сучасному світі туризм перетворився на одну з найдинамічніших сфер економіки, яка постійно оновлюється та урізноманітнює свої форми. Одним із найцікавіших і водночас суперечливих напрямів сучасної індустрії відпочинку є гральний туризм — особлива форма подорожей, метою яких є участь в азартних іграх, відвідування казино, ігрових курортів чи інших розважальних комплексів, що пропонують легальні ігрові послуги. Цей вид туризму не лише задовольняє потребу людей у дозвіллі та розвагах, а й виступає потужним чинником розвитку економіки, створення робочих місць, збільшення податкових надходжень і формування позитивного іміджу країни на міжнародному туристичному ринку.

Гральний туризм — це вид рекреаційного туризму, пов'язаний із подорожами людей, метою яких є участь у різноманітних азартних іграх у спеціально організованих закладах — казино, ігрових залах, на гральних курортах або під час проведення тематичних фестивалів. На відміну від звичайного туризму, у якому основною мотивацією є відпочинок, пізнання чи оздоровлення, гральний туризм має емоційно-адреналіновий характер, що приваблює людей бажанням ризику, перемоги, азарту та унікальних вражень.

Цей вид туризму поєднує в собі розважальні, культурні, економічні та соціальні функції. Гральні заклади часто розташовуються у великих туристичних центрах і виступають складовою комплексної інфраструктури відпочинку — поряд із готелями, ресторанами, концертними залами, театрами та торговими центрами. Таким чином, гральний туризм є невід'ємною частиною індустрії гостинності, що охоплює широкий спектр послуг — від проживання до організації дозвілля [28, с. 62].

Особливістю сучасного грального туризму є його глобалізація. Сьогодні майже кожен континент має свої гральні столиці — Лас-Вегас у США, Макао в

Китаї, Монте-Карло в Монако, Атлантик-Сіті, Сінгапур, Батумі, Прага. Ці міста не лише пропонують можливість гри, а й формують навколо себе потужні туристичні екосистеми, що приваблюють мільйони відвідувачів щороку.

Індустрія розваг у XXI столітті стала багатогранним явищем, яке включає різноманітні форми дозвілля — від культурних подій до масових спортивних заходів. У цій системі гральний туризм займає особливе місце, оскільки поєднує у собі елементи ризику, емоційного переживання, комфорту та розкоші.

Більшість гральних закладів сьогодні — це мультифункціональні комплекси, що пропонують не лише азартні ігри, а й повноцінний спектр послуг: проживання у фешенебельних готелях, відвідування концертів, шоу-програм, ресторанів із високою кухнею, торгових галерей, спортивних арен. Таким чином, казино стають центрами дозвілля для широкої аудиторії — не лише для гравців, а й для туристів, які шукають розваг і якісного сервісу.

Гральний туризм також активно розвивається у сегменті подієвого туризму. Сучасні казино часто стають місцем проведення міжнародних турнірів із покеру, ігрових виставок, фестивалів розкоші, прем'єр шоу-програм. Ці заходи мають значний медійний ефект, сприяють формуванню позитивного іміджу дестинації та стимулюють потік туристів, журналістів і бізнесменів.

У свою чергу, гральний туризм тісно пов'язаний із нічним туризмом — відвідуванням барів, клубів, ресторанів і нічних шоу. Багато сучасних туристичних центрів перетворюють свої гральні квартали на «нічні міста», де розваги тривають цілодобово, створюючи неповторну атмосферу свободи й емоційного відпочинку [28, с. 64].

Гральний туризм має суттєве економічне значення для держав і регіонів, де він розвивається. Легальний гральний бізнес є джерелом значних податкових надходжень, стимулює розвиток суміжних галузей — готельного господарства, ресторанної справи, транспорту, культури, торгівлі, будівництва.

За даними Світової асоціації азартних ігор, щорічний оборот грального туризму у світі перевищує 500 мільярдів доларів, а найпопулярніші гральні курорти забезпечують до 50% своїх доходів саме за рахунок туристів. У країнах,

де азартні ігри легалізовані, спостерігається активне зростання кількості іноземних відвідувачів, адже гральні комплекси часто поєднують у собі все необхідне для розкішного відпочинку.

Крім того, розвиток грального туризму сприяє створенню робочих місць — як у безпосередніх гральних закладах, так і в обслуговуючій інфраструктурі. Наприклад, у Макао гральна індустрія забезпечує роботою понад 20% населення, а в Лас-Вегасі — близько 30% зайнятих у сфері туризму.

Також гральний туризм сприяє інвестиційній привабливості регіонів. Відкриття сучасних казино часто супроводжується масштабними інфраструктурними проєктами — будівництвом аеропортів, доріг, готелів, розважальних парків. Таким чином, гральний туризм стає інструментом урбаністичного розвитку та модернізації територій.

Гральний туризм не обмежується лише економічними вигодами. Він має і культурно-соціальний вимір, який впливає на стиль життя, традиції та сприйняття відпочинку.

Сучасні гральні комплекси — це не просто місця для гри, а символи певного способу життя. Вони пропонують туристам атмосферу розкоші, високого сервісу, естетики, емоційної напруги. Водночас гральні заклади часто інтегрують у свій дизайн елементи національної культури — архітектуру, музику, кухню, народні мотиви. Це дозволяє зберігати локальний колорит і презентувати культурну ідентичність країни туристам з усього світу.

У країнах із давніми традиціями грального бізнесу — таких як Монако, Велика Британія, Італія — казино часто розташовуються в історичних будівлях і є частиною культурної спадщини. Таким чином, гральний туризм може виступати чинником культурного розвитку, поєднуючи історичну спадщину з сучасними формами дозвілля [28, с. 70].

Однак важливо відзначити, що розвиток грального туризму має супроводжуватися соціально відповідальною політикою, яка запобігає негативним наслідкам — ігровій залежності, надмірному витрачання коштів,

соціальній напрузі. Багато країн запровадили програми «відповідальної гри», що поєднують комерційні інтереси з турботою про добробут громадян.

Для України гральний туризм є відносно новим явищем, яке почало розвиватися після прийняття у 2020 році Закону «Про державне регулювання діяльності щодо організації та проведення азартних ігор». Відновлення легального грального ринку створює умови для розвитку туристичної інфраструктури, залучення інвестицій та підвищення міжнародного іміджу країни.

Найперспективнішими напрямками розвитку грального туризму в Україні є Київ, Львів, Одеса, Буковель, Трускавець, Івано-Франківськ, де поєднуються історико-культурна спадщина, природні ресурси та туристична інфраструктура. Гральні заклади в таких локаціях можуть стати частиною комплексного відпочинку, поєднуючи азартні ігри з культурними, гастрономічними та рекреаційними пропозиціями [28, с. 73].

В Україні існує потенціал для створення туристичних кластерів, у яких казино та ігрові зони будуть доповнювати готельно-ресторанну, подієву та культурну інфраструктуру. Це може стати одним із напрямів інтеграції України у світову індустрію розваг.

Отже, у сучасних умовах гральний туризм перетворюється на символ глобальної культури відпочинку, де поєднуються емоції, комфорт і високий рівень сервісу. Для України цей напрям має значний потенціал і може стати одним із рушіїв розвитку національного туристичного ринку, якщо його розвиток здійснюватиметься відповідально, збалансовано й у гармонії з культурними цінностями суспільства.

РОЗДІЛ 2.

СВІТОВИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ ГРАЛЬНОГО БІЗНЕСУ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА РОЗВИТОК ТУРИЗМУ

2.1. Особливості функціонування грального бізнесу у провідних країнах світу (США, Макао, Сінгапур, Монако, Чехія тощо)

Гральний бізнес є однією з найприбутковіших і водночас найконтрольованіших сфер світової економіки. Його функціонування ґрунтується на поєднанні фінансових, правових, культурних і туристичних чинників, які визначають масштаби, форми та моделі розвитку індустрії азартних ігор у різних країнах. Попри спільну мету — організацію дозвілля й отримання прибутку — гральний бізнес у світі має свої особливості, що зумовлені історичними традиціями, економічним рівнем розвитку, державним регулюванням і культурними відмінностями.

Сучасна індустрія азартних ігор охоплює широкий спектр видів діяльності — від класичних казино до онлайн-гемблінгу, від гральних курортів до лотерей, ставок на спорт, кіберспортивних турнірів і віртуальних ігор. Кожна країна створює власну модель функціонування цього сектору, шукаючи баланс між економічними вигодами та соціальними ризиками. Найяскравішими прикладами ефективного розвитку грального бізнесу є США, Макао, Сінгапур, Монако та Чехія, які виробили свої підходи до легалізації, контролю й інтеграції азартних ігор у структуру туризму та індустрії розваг [36].

США є безумовним лідером світового грального бізнесу, де індустрія азартних ігор розвинулася до рівня окремої туристичної культури. Найвідомішим гральним центром світу є Лас-Вегас (штат Невада), який перетворився з невеликого містечка посеред пустелі на глобальну «столицю розваг».

Особливість функціонування грального бізнесу у США полягає у федеративній системі регулювання: кожен штат самостійно визначає, чи дозволяти азартні ігри, і якщо так — у яких формах. Найбільш відомі центри

легального гемблінгу: Лас-Вегас (Невада), Атлантик-Сіті (Нью-Джерсі), а також численні індіанські казино, які функціонують на території резервацій і регулюються окремими законами.

Лас-Вегас став символом поєднання грального бізнесу, туризму, шоу-бізнесу та архітектурної екстравагантності. Місто щороку відвідує понад 40 мільйонів туристів, серед яких чимала частка — іноземці. Гральна індустрія тут забезпечує роботою сотні тисяч людей і генерує мільярдні прибутки.

Важливим напрямом розвитку є інтеграція грального бізнесу з іншими галузями економіки: нерухомістю, шоу-бізнесом, кіноіндустрією, гастрономією. Сучасні казино у США — це не лише місця для гри, а й розкішні розважальні комплекси, що включають готелі, театри, торгові центри, спа-зони, музеї, конференц-зали.

Останніми роками стрімко розвивається і онлайн-гемблінг. Після 2018 року Верховний суд США дозволив штатам самостійно регулювати онлайн-ставки на спорт, що призвело до бурхливого росту цифрового сегмента ринку.

Таким чином, гральний бізнес у США — це потужна економічна галузь, що поєднує інновації, туризм, культуру та технології, водночас залишаючись під суворим державним і податковим контролем [36].

Макао, спеціальний адміністративний район Китаю, сьогодні є найбагатшим центром грального бізнесу у світі. Його економіка майже повністю залежить від азартних ігор: понад 70% бюджетних надходжень формуються за рахунок гральної індустрії.

Особливість Макао полягає в тому, що гральний бізнес тут легалізований з 1850-х років, коли португальська колоніальна адміністрація дозволила азартні ігри як засіб наповнення бюджету. У XXI столітті після передачі території Китаю Макао зберегло автономію у сфері економічного регулювання, що дозволило йому стати єдиною територією Китаю, де казино функціонують легально.

Макао приваблює мільйони туристів, переважно з материкового Китаю, Гонконгу, Тайваню, Японії та Південно-Східної Азії. Серед найвідоміших гральних комплексів — The Venetian Macao, Galaxy Macau, Wynn Palace, City of

Dreams. Ці заклади є справжніми мегаполісами розваг, де поєднуються гральні зали, готелі, театри, ресторани, торгові галереї, конференц-центри та музеї.

Ключовими особливостями моделі Макао є:

- жорстке державне ліцензування (лише шість офіційних операторів мають право на діяльність);
- високі податки (до 40% від доходу);
- орієнтація на преміум-сегмент клієнтів;
- акцент на туризм і розкіш, що приваблює заможних гравців.

Завдяки цій політиці Макао не лише конкурує, а й перевершує Лас-Вегас за обсягами доходів. У найуспішніші роки прибутки гральної індустрії Макао перевищували 30 мільярдів доларів на рік.

Таким чином, Макао — приклад того, як гральний бізнес може стати основою економічного процвітання, коли його функціонування поєднане з туризмом, міжнародними інвестиціями та ефективним регулюванням.

Сінгапур — ще один яскравий приклад успішної інтеграції грального бізнесу у національну економіку та туристичну індустрію. Гральна діяльність тут була легалізована лише у 2005 році, проте за короткий час країна перетворилася на один із провідних центрів світового гемблінгу [36].

Головна особливість сінгапурської моделі — поєднання високих технологій, розкоші та соціальної відповідальності. У країні діють лише два офіційно дозволені казино: Marina Bay Sands і Resorts World Sentosa. Вони є не просто казино, а туристичні мегакомплекси, що поєднують готелі, торгові центри, музеї, океанаріуми, театри, конференц-зали та оглядові майданчики.

Унікальним елементом регулювання є система соціального контролю над азартними іграми. Для місцевих громадян вхід у казино платний (високий вхідний збір), що має на меті обмежити надмірне захоплення азартом. Натомість іноземні туристи можуть відвідувати заклади вільно.

Крім того, у Сінгапурі діє сувора система ліцензування, аудиту та відеоспостереження, що гарантує прозорість діяльності. Гральний бізнес тісно пов'язаний із розвитком MICE-туризму (ділового, конференційного,

виставкового), що дозволяє країні приваблювати не лише гравців, а й бізнес-туристів.

Сінгапурська модель вважається однією з найуспішніших у світі, адже вона демонструє, як поєднати економічну вигоду від грального бізнесу з контролем соціальних ризиків, створюючи при цьому унікальний туристичний бренд.

Монако — один із найстаріших і найпрестижніших центрів азартних ігор у світі. Його історія як гральної дестинації бере початок у середині XIX століття, коли князь Шарль III дозволив відкрити Казино Монте-Карло, щоб урятувати державу від фінансової кризи.

З того часу Монако перетворилося на світову столицю елітного грального туризму, де розкіш, стиль і традиції поєднуються з історичною спадщиною. Казино Монте-Карло є не лише гральним закладом, а й архітектурною пам'яткою — справжнім шедевром XIX століття, який щороку відвідують сотні тисяч туристів.

Особливістю функціонування грального бізнесу в Монако є його тісний зв'язок із туризмом класу «люкс». Казино, готелі, яхтові стоянки, автоперегони «Формули-1», фестивалі моди та мистецтва створюють унікальну екосистему розкоші [36].

Гральний бізнес у Монако орієнтований виключно на іноземних туристів — громадянам князівства заборонено грати в казино. Це дозволяє зберігати соціальну стабільність і спрямовувати прибутки від азартних ігор у державний бюджет, який фінансує культурні, спортивні та соціальні програми.

Таким чином, Монако — приклад традиційного європейського підходу, де гральний бізнес є елементом національної ідентичності, туризму й історичної привабливості.

Чехія, зокрема Прага та Карлові Вари, є відомими центрами європейського казино-туризму. Країна має давні традиції азартних ігор і сформувала власну модель, яка поєднує гральний бізнес із культурним і оздоровчим туризмом.

Гральна діяльність у Чехії повністю легалізована та ліцензована, при цьому держава суворо контролює відповідність стандартам чесності, безпеки та податкової дисципліни. У країні діють десятки наземних казино, букмекерських контор, а також онлайн-платформ, які отримують ліцензії Міністерства фінансів.

Чеський підхід характеризується помірним державним регулюванням, орієнтацією на туристів із Західної Європи та пострадянських країн, а також інтеграцією гральних закладів у структуру готельно-рекреаційних комплексів. Карлові Вари, наприклад, пропонують поєднання лікувального, культурного й грального туризму, що робить їх привабливими для відпочинку заможних клієнтів.

Порівнюючи функціонування грального бізнесу у провідних країнах світу, можна виділити кілька спільних тенденцій:

- Легалізація та контроль — усі успішні країни мають чітке законодавче поле, яке регулює азартні ігри, забезпечує прозорість, захист гравців і державний контроль.
- Інтеграція з туризмом — гральний бізнес є складовою туристичної індустрії, створюючи додану вартість через розвиток готельної, ресторанної, транспортної та культурної інфраструктури.
- Соціальна відповідальність — сучасні моделі передбачають обмеження для місцевих жителів, програми профілактики ігрової залежності, моніторинг поведінки клієнтів.
- Інновації та цифровізація — активний розвиток онлайн-гемблінгу, мобільних додатків, віртуальних казино, систем штучного інтелекту для персоналізації ігор.
- Диверсифікація форм дозвілля — гральні комплекси стають мультифункціональними центрами розваг, де акцент робиться на шоу, гастрономію, культуру та комфорт [22, с. 113].

Досвід провідних країн світу свідчить, що гральний бізнес може бути потужним чинником розвитку економіки та туризму, якщо його діяльність базується на принципах прозорості, законності й соціальної відповідальності.

США, Макао, Сінгапур, Монако й Чехія демонструють різні, але успішні моделі функціонування індустрії азартних ігор — від масового розважального формату до елітарного люксового сегмента. Усі вони підтверджують, що гральний бізнес, будучи інтегрованим у систему туризму, сприяє створенню робочих місць, зростанню доходів бюджету, розвитку інфраструктури та підвищенню міжнародної привабливості держави.

Для України вивчення цього досвіду є надзвичайно важливим, адже на його основі можна розробити ефективну модель розвитку грального туризму, яка поєднуватиме економічну вигоду, культурну самобутність і соціальну безпеку.

2.2. Вплив грального бізнесу на розвиток туристичних центрів

Гральний бізнес є одним із найдинамічніших і найприбутковіших секторів світової економіки, який має потужний мультиплікативний ефект на розвиток туризму. У сучасних умовах глобалізації та зростання конкуренції між туристичними напрямками наявність розвиненої інфраструктури дозволяє, у тому числі казино, ігрових клубів, готельно-розважальних комплексів, стає важливим чинником привабливості туристичних дестинацій. Гральна індустрія, будучи складовою індустрії гостинності, не лише генерує значні доходи, але й стимулює розвиток суміжних галузей — готельно-ресторанного бізнесу, транспорту, торгівлі, культурних і розважальних послуг.

Легалізація та розвиток грального бізнесу у світі завжди супроводжувалися зростанням туристичної активності. Відомі гральні центри — Лас-Вегас, Макао, Монако, Сінгапур, Баден-Баден — перетворилися на міжнародні туристичні бренди, куди щороку приїжджають мільйони відвідувачів. Основною причиною такого успіху є створення комплексної системи відпочинку, де азартні ігри поєднуються з розкішним готельним сервісом, культурними подіями, гастрономічними фестивалями, спортивними змаганнями, виставками та шоу-програмами.

Туристи, які приїжджають у такі центри, не лише грають у казино, але й витрачають кошти на інші послуги — проживання, харчування, транспорт, розваги, шопінг, культурні заходи. У такий спосіб формується цілий ланцюг економічної вигоди, що стимулює розвиток місцевої економіки та створює нові робочі місця. За оцінками Світової гральної асоціації, кожне робоче місце у гральній індустрії створює від трьох до п'яти додаткових робочих місць у суміжних галузях.

Гральний бізнес має тісний функціональний зв'язок із туризмом, оскільки обидві галузі орієнтовані на задоволення потреб у дозвіллі та відпочинку. Туризм забезпечує потік клієнтів до гральних закладів, а гральний бізнес, своєю чергою, розширює туристичну пропозицію, підвищуючи привабливість дестинації.

Казино часто стають центрами формування туристичних маршрутів. Наприклад, у Лас-Вегасі більшість туристичних об'єктів — готелі, ресторани, театри, магазини — інтегровані навколо гральних зон. Це створює унікальну атмосферу "цілодобового дозвілля", що приваблює відвідувачів з усього світу. У Макао гральні комплекси стали рушійною силою для розвитку транспортної та готельної інфраструктури, що дало можливість місту стати найбільш відвідуваним туристичним центром Азії [22, с. 115].

У Європі прикладом взаємодії грального та туристичного бізнесу є Монако, де казино Монте-Карло є не лише місцем азартних ігор, але й визначним історико-культурним символом країни. Це дозволяє поєднувати елітний відпочинок, культурні події, фестивалі та виставки з гральним туризмом, формуючи унікальний імідж держави.

Розвиток грального бізнесу позитивно впливає на економіку туристичних регіонів. Передусім це виражається у таких аспектах:

- Зростання туристичних потоків. Легальні казино приваблюють значну кількість іноземних туристів, що стимулює розвиток міжнародного туризму.

- Підвищення рівня зайнятості населення. Гральні комплекси створюють робочі місця не лише в самій галузі, але й у сфері обслуговування, транспорту, будівництва, торгівлі.
- Інвестиційна привабливість. Високі прибутки від азартних ігор заохочують інвесторів вкладати кошти у розвиток готелів, ресторанів, розважальних об'єктів.
- Податкові надходження до бюджету. Держави отримують значні доходи від ліцензій, податків на прибуток, туристичних зборів, що дозволяє фінансувати інфраструктурні проєкти та соціальні програми.
- Модернізація інфраструктури. З метою розвитку грального туризму уряди інвестують у транспорт, дороги, аеропорти, комунікації, що покращує умови для всього туристичного сектору [22, с. 119].

Наприклад, у Сінгапурі після відкриття інтегрованих курортів Marina Bay Sands і Resorts World Sentosa у 2010 році доходи від туризму зросли більш ніж на 30%, а кількість відвідувачів перевищила 20 мільйонів осіб на рік.

Гральний бізнес не лише впливає на економіку, але й на культурне середовище туристичних центрів. Казино часто стають архітектурними символами міст і частиною їхнього культурного образу. Вони організовують концерти, виставки, спортивні події, гастрономічні фестивалі, що розширює спектр туристичних вражень.

Крім того, розвиток грального бізнесу стимулює міжнародну мобільність — люди подорожують, щоб відвідати відомі гральні столиці світу, порівняти рівень сервісу, атмосферу, умови гри. Таким чином, гральний туризм сприяє культурному обміну, формуванню глобальної спільноти мандрівників і створює позитивний імідж країни на міжнародному рівні.

Попри очевидні переваги, гральний бізнес має і низку ризиків, які можуть негативно вплинути на розвиток туризму. Серед основних проблем:

- соціальна залежність від азартних ігор, що може призвести до психологічних і фінансових проблем у місцевого населення;

- нерівномірний розвиток регіонів, коли надмірна концентрація гральних закладів створює економічну диспропорцію;
- ризики тінізації доходів та відмивання коштів, що знижує довіру до галузі;
- екологічне навантаження через інтенсивний потік туристів.

Саме тому більшість країн впроваджують суворі правила регулювання, спрямовані на зменшення негативних наслідків грального бізнесу: обмеження реклами, контроль за ліцензуванням, розвиток програм відповідальної гри, обов'язкові соціальні відрахування на благодійність або культурні ініціативи [15, с. 26].

Вплив грального бізнесу на розвиток туристичного бізнесу є багатовимірним і комплексним. З одного боку, він виступає потужним каталізатором економічного зростання, стимулює розвиток інфраструктури, створює робочі місця та підвищує міжнародну привабливість країни. З іншого — вимагає продуманої державної політики, соціальної відповідальності операторів і балансування між комерційними інтересами та суспільним благом.

Світовий досвід показує, що найбільших успіхів досягають ті країни, які інтегрували гральний бізнес у ширший контекст туристичної політики. Це приклади США, Макао, Монако, Сінгапуру, де гральні заклади стали частиною культурного ландшафту, сприяючи формуванню комплексних туристичних дестинацій світового рівня.

Отже, гральний бізнес, будучи складовою індустрії гостинності, має значний потенціал для розвитку туризму. При правильному управлінні він здатен не лише забезпечити економічне зростання, але й сприяти формуванню позитивного іміджу країни, розвитку культури дозвілля та інтеграції в глобальний туристичний простір.

2.3. Імплементація світового досвіду для України: можливості адаптації успішних практик

У сучасному глобалізованому світі розвиток грального бізнесу є невід'ємною складовою туристичної та розважальної індустрії. Країни, що змогли поєднати економічні інтереси держави з соціальною відповідальністю бізнесу, отримали потужний імпульс для зростання економіки, підвищення туристичної привабливості та покращення якості життя населення. Україна, яка перебуває на етапі становлення легального ринку азартних ігор, має унікальну можливість використати світовий досвід і адаптувати успішні моделі управління цією сферою відповідно до власних реалій.

Світова практика свідчить, що легалізація грального бізнесу є не лише засобом наповнення бюджету, але й інструментом розвитку туризму, модернізації інфраструктури та створення робочих місць. Однак успіх цього процесу залежить від збалансованої системи державного регулювання, яка поєднує економічну свободу бізнесу з контролем і соціальною відповідальністю.

Досвід США, Макао, Сінгапуру, Монако, Чехії, Великої Британії показує, що прозора ліцензійна політика, чітке оподаткування та суворий контроль за діяльністю операторів дозволяють уникнути тінізації ринку, забезпечити стабільні надходження до бюджету та захистити інтереси споживачів [5, с. 44].

Так, у США гральна індустрія є частиною регіональної політики розвитку. Кожен штат має власну систему регулювання, що враховує локальні особливості та туристичний потенціал територій. Наприклад, Лас-Вегас перетворився на світовий центр розваг завдяки поєднанню вільного підприємництва, контролю державних органів і стратегічного розвитку туристичної інфраструктури.

У Сінгапурі держава застосувала модель «інтегрованих курортів», де гральні заклади є лише частиною великих туристичних комплексів, які включають готелі, музеї, аквапарки, виставкові центри, ресторани, культурні та спортивні об'єкти. Це дозволило створити цілісний продукт світового рівня, де азартні ігри виступають не головним, а доповнюючим елементом.

Україна, легалізувавши гральний бізнес у 2020 році, отримала шанс не повторювати чужі помилки, а спиратися на кращий міжнародний досвід. Для цього необхідно впровадити кілька ключових напрямів реформування галузі.

Успішні країни демонструють, що прозора і зрозуміла система видачі ліцензій є запорукою довіри бізнесу та держави. Україна має продовжувати вдосконалення механізму ліцензування, забезпечуючи відкритий реєстр операторів, чесні умови конкуренції та ефективний контроль за дотриманням законодавства. Це також сприятиме залученню іноземних інвесторів, які готові вкладати кошти у розвиток легального ринку.

Гральні заклади повинні бути не ізольованими, а органічно вписаними у структуру туристичних комплексів. На прикладі Макао і Сінгапуру видно, що успішна модель розвитку передбачає створення мультифункціональних зон відпочинку, де поєднуються гральні послуги, готельний бізнес, ресторани, театри, фестивалі, конференц-центри.

В Україні доцільно розвивати подібні «туристично-гральні хаби» у таких містах, як Одеса, Львів, Київ, Буковель, Трускавець, які вже мають потужну рекреаційну базу та інфраструктуру. Це дозволить підвищити привабливість регіонів для іноземних туристів і збільшити валютні надходження.

Одним із головних елементів міжнародного досвіду є політика відповідальної гри, яка передбачає захист населення від ігрової залежності. У Великій Британії чи Канаді функціонують спеціальні програми психологічної допомоги, ліміти ставок, заборона участі неповнолітніх, а також можливість добровільного внесення гравця до реєстру осіб, яким заборонено відвідувати казино [5, с. 45].

Україні необхідно посилити цей напрям, створивши національну програму профілактики лудоманії, забезпечити прозорість реклами гральних послуг та інтегрувати соціальні ініціативи у діяльність операторів.

Світовий досвід доводить, що частина доходів грального бізнесу має спрямовуватися на суспільно корисні цілі — розвиток культури, спорту, освіти,

охорони здоров'я. Наприклад, у США частина податків з гральних закладів спрямовується на фінансування шкільних програм і підтримку місцевих громад.

В Україні важливо забезпечити прозорий розподіл бюджетних надходжень, щоб суспільство бачило конкретні результати — ремонт доріг, розвиток курортів, відновлення історико-культурних пам'яток, підтримку туризму. Це підвищить довіру громадян до легального грального бізнесу.

У більшості розвинених країн діє подвійна система контролю — державна та саморегуляційна. Наприклад, у Великій Британії Gambling Commission співпрацює з незалежними асоціаціями операторів, які контролюють етичні стандарти, фінансову звітність, якість обслуговування клієнтів.

В Україні доцільно створити професійну асоціацію грального бізнесу, яка об'єднає ліцензованих операторів і сприятиме формуванню стандартів чесної гри, прозорості фінансових операцій і соціальної відповідальності.

Враховуючи географічне положення України, багату культурну спадщину та розвинений туристичний потенціал, гральний бізнес може стати додатковим каталізатором зростання туризму.

Важливо розвивати гральні заклади не як окремі об'єкти, а як елементи комплексних туристичних маршрутів, які поєднують культурні, гастрономічні, рекреаційні та ділові заходи. Наприклад, створення курортних зон із казино у Трускавці чи Буковелі дозволило б залучати туристів з Польщі, Словаччини, Румунії, які шукають якісний відпочинок у поєднанні з розвагами.

Крім того, інтеграція грального бізнесу з конференц-туризмом (MICE) створює можливості для проведення міжнародних виставок, фестивалів і бізнес-форумів. Це допоможе Україні закріпитися на світовій туристичній карті як сучасна дестинація для різних категорій відвідувачів [31, с. 72].

Впровадження кращих практик світового регулювання та управління гральним бізнесом може забезпечити Україні низку позитивних результатів:

- Зростання туристичних потоків і валютних надходжень.
- Розвиток інфраструктури (готелі, дороги, транспорт, сервіс).

- Створення нових робочих місць у туризмі, готельній і ресторанній сфері.
- Підвищення міжнародного іміджу України як відкритої та безпечної туристичної держави.
- Зменшення тіньового сектору та підвищення довіри до бізнесу.

Такі зміни сприятимуть формуванню інноваційної моделі розвитку туризму, де гральна індустрія виступає не самоціллю, а важливою частиною сучасної економіки гостинності.

Таблиця 2.1. Адаптація світового досвіду для України [31, с. 77].

Країна / Регіон	Особливості моделі функціонування грального бізнесу	Позитивні результати для туризму та економіки	Можливості адаптації для України
США (Лас- Вегас, Атлантик- Сіті)	Легальна, високорегульована індустрія; кожен штат має власні правила; тісна інтеграція з туристичною інфраструктурою; активна маркетингова політика.	Формування світового бренду «Las Vegas»; розвиток готельного бізнесу, шоу- індустрії, транспорту; мільйони туристів щороку; значні бюджетні надходження.	Використати модель туристично-гральних кластерів; стимулювати приватні інвестиції; створити брендові грально-розважальні центри у туристичних регіонах (Буковель, Трускавець, Одеса).
Макао (Китай)	Вільна економічна зона; значна частка іноземних інвесторів; комплексна інтеграція гральних закладів із	Макао — найбільший гральний центр світу; зростання ВВП і турпотоків;	Розвиток курортних гральних зон з міжнародною участю; підтримка великих інвестиційних

	готелями, музеями, торговими центрами.	розвиток транспортної інфраструктури; створення десятків тисяч робочих місць.	проектів; поєднання розваг, культури й відпочинку.
Сінгапур	Державна модель «інтегрованих курортів» — казино є частиною туристичного комплексу; суворий контроль, соціальні обмеження для місцевих.	Підвищення туристичної привабливості; зростання доходів на 30% після відкриття комплексів; розвиток інфраструктури світового рівня.	Впровадити концепцію інтегрованих курортів у Карпатському регіоні; застосувати систему соціальної відповідальності (контроль за участю місцевих жителів).
Монако	Елітна модель грального туризму; поєднання розкоші, культури та історії; казино як символ держави.	Підтримання статусу престижного туристичного напрямку; високі податкові надходження; залучення заможних туристів.	Розвивати сегмент преміум-туризму в Україні (елітні готелі, культурні події, гастрономічні фестивалі).
Чехія (Прага, Карлові Вари)	Орієнтація на європейський туристичний ринок; помірне регулювання; акцент на культурно-оздоровчому туризмі.	Збільшення кількості туристів; розвиток санаторно-курортної інфраструктури; підвищення доходів від туризму.	Поєднати гральний бізнес із медичним, оздоровчим і культурним туризмом; створити туристичні маршрути на базі курортних зон.

Велика Британія	Суворая система ліцензування; акцент на «відповідальній грі»; державний контроль через Gambling Commission.	Прозорий ринок; довіра суспільства; соціальний захист гравців; фінансування освітніх і культурних програм.	Запровадити національну стратегію «відповідальної гри»; створити орган державного контролю та профілактики ігрової залежності.
Канада	Поєднання державних і приватних операторів; прибутки спрямовуються на соціальні програми; високий рівень прозорості.	Стабільний розвиток індустрії; підвищення соціальної довіри; сталий розвиток регіонів.	Використати канадську модель соціального перерозподілу прибутків; фінансування проєктів у культурі, спорті, освіті.

Світовий досвід свідчить, що успішний розвиток грального бізнесу можливий лише за умови ефективного державного регулювання, соціальної відповідальності операторів та інтеграції з туристичною індустрією. Для України ключовими напрямками адаптації є:

- створення прозорої системи ліцензування та контролю;
- формування інтегрованих туристично-гральних зон;
- стимулювання іноземних інвестицій;
- запровадження принципів «відповідальної гри»;
- спрямування частини прибутків на соціальні та інфраструктурні програми [34].

Отже, Україна має значний потенціал для розвитку легального, соціально відповідального та економічно вигідного грального бізнесу. Використання уроків світового досвіду дозволить створити ефективну систему, де гральна

індустрія стане рушієм туризму, джерелом інвестицій та інструментом соціального прогресу.

Головне завдання — адаптувати успішні міжнародні практики до українських реалій, забезпечивши баланс між економічними вигодами, суспільними інтересами та етичними стандартами. Лише за умов прозорості, контролю та інтеграції гравального бізнесу у стратегію розвитку туризму Україна зможе перетворити цей сектор на один із ключових драйверів національної економіки та міжнародного іміджу.

РОЗДІЛ 3.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ГРАЛЬНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

3.1. Потенціал розвитку грального туризму в регіонах України

Гральний туризм у сучасних умовах є одним із найдинамічніших напрямів розвитку світової індустрії гостинності. Його особливість полягає у поєднанні розваг, відпочинку та азартних ігор у межах комплексної туристичної пропозиції. Країни, які зуміли ефективно інтегрувати гральну діяльність у свій туристичний простір, отримують значні економічні вигоди — зростання потоку туристів, збільшення інвестицій, розвиток інфраструктури та створення нових робочих місць.

Для України, яка володіє багатим культурно-історичним потенціалом і вигідним географічним розташуванням, розвиток грального туризму може стати одним із важливих інструментів активізації регіональної економіки. Після легалізації азартних ігор у 2020 році перед державою та місцевими громадами відкрилися нові можливості для створення конкурентоспроможних туристично-гральних кластерів, здатних приваблювати як внутрішніх, так і іноземних туристів [22, с. 60].

Історія грального бізнесу в Україні має кілька етапів: від його активного розвитку у 1990-х роках — до повної заборони у 2009 році, що призвело до тінізації ринку. Проте попит на азартні ігри зберігався, а нелегальні заклади продовжували існувати, що свідчило про потребу у створенні цивілізованої системи регулювання.

Ситуація змінилася після ухвалення Закону України «Про державне регулювання діяльності щодо організації та проведення азартних ігор» (2020 р.), який створив правові підстави для формування легального ринку. Цей закон дозволив діяльність казино, букмекерських пунктів, залів гральних автоматів та онлайн-казино, передбачив систему ліцензування і створення Комісії з регулювання азартних ігор та лотерей (КРАІЛ).

Одним із головних завдань реформи стало стимулювання розвитку туристичних напрямів через залучення інвестицій у будівництво готелів, курортів і розважальних комплексів. Таким чином, держава заклала основу для формування грального туризму — нового виду спеціалізованого туризму, який може стати важливою складовою туристично-рекреаційного потенціалу України.

Гральний туризм — це вид туристичної діяльності, що базується на подорожах з метою участі в азартних іграх або відвідування гральних комплексів, які поєднують розваги, відпочинок і культурні заходи.

Його основними характеристиками є:

- наявність інтегрованих розважальних зон (казино, готелі, ресторани, шоу-програми, СПА);
- висока платоспроможність туристів;
- значний мультиплікативний ефект — розвиток суміжних галузей (транспорт, будівництва, торгівлі, культури);
- формування нових іміджевих брендів регіонів.

У світовій практиці гральний туризм став драйвером розвитку окремих територій — прикладами є Лас-Вегас (США), Макао (Китай), Монте-Карло (Монако), Баден-Баден (Німеччина). Аналогічна модель може бути реалізована і в Україні — з урахуванням регіональних особливостей, туристичних ресурсів та інфраструктурних можливостей.

Таблиця 3.1. Потенціал розвитку грального туризму в регіонах України
[22, с. 65].

Регіон	Туристичні переваги	Інфраструктурні можливості	Перспективи розвитку грального туризму
Київ	Діловий, культурний і подієвий туризм; наявність	Розвинена транспортна система,	Формування преміальних казино

	п'ятизіркових готелів, міжнародні виставки.	аеропорти, бізнес-інфраструктура.	для бізнес-туристів і VIP-сегменту.
Львів	Історико-культурна спадщина, гастрономічні тури, близькість до ЄС.	Розвинена готельна мережа, транспортне сполучення з Європою.	Розвиток бутик-казино, інтегрованих у культурно-історичне середовище міста.
Одеса	Морський курорт, фестивалі, культурні події, круїзний туризм.	Готелі класу «люкс», морські порти, міжнародний аеропорт.	Створення казино на базі курортних комплексів («українське Монте-Карло»).
Івано-Франківська обл. (Буковель)	Гірськолижний і оздоровчий туризм, екологічна привабливість.	Розвинена рекреаційна база, готелі, дороги.	Розвиток грально-оздоровчих комплексів для туристів з ЄС і Балкан.
Харків, Дніпро, Запоріжжя	Бізнес-туризм, промислові виставки, конференції.	Готелі 4–5 зірок, великі торговельно-розважальні центри.	Інтеграція казино у бізнес-готелі як частина ділових маршрутів.
Трускавець, Моршин, Свалява	Оздоровчий туризм, мінеральні води, СПА.	Санаторно-курортна інфраструктура, нові інвестиційні проекти.	Розвиток казино у форматі «relax & play» — поєднання відпочинку й гри.

Столиця України має найвищий потенціал для розвитку грального бізнесу на рівні міжнародних стандартів. Тут зосереджена більшість ліцензованих

казино — у готелях «Fairmont», «InterContinental», «Premier Palace» та інших п'ятизіркових комплексах.

Київ є привабливим напрямом для бізнес-туристів і заможних гостей із-за кордону. Наявність розвиненої інфраструктури, аеропортів, культурних і спортивних подій робить його осередком ділового та розважального туризму, де гральна індустрія може стати важливим елементом туристичного пакету «City-break».

Львів має унікальне поєднання історичної спадщини, гастрономічної культури та туристичної популярності. Розвиток легальних казино тут може привабити туристів з Польщі, Словаччини, Чехії та інших країн ЄС.

Гральний бізнес у Львові має потенціал розвиватися у форматі бутик-казино при історичних готелях або нових п'ятизіркових комплексах. Таке поєднання елітного дозвілля з культурним туризмом може створити новий бренд — «Львів як культурно-гральна столиця Західної України».

Одещина — один із найперспективніших регіонів для формування курортно-грального туризму. Поєднання пляжного відпочинку, морського клімату та казино створює привабливу пропозицію для відпочинку високого рівня [17, с. 92].

Особливу роль можуть відігравати казино при великих готелях і курортах уздовж узбережжя — «Бельєр», «Брістоль», «Maristella» тощо. В перспективі Одеса може стати «українським Монте-Карло», поєднуючи азартні ігри, морські круїзи, фестивалі, концерти та гастрономічний туризм.

Карпати вже стали потужним туристичним центром, який приваблює мандрівників протягом усього року. Курорт Буковель має розвинену інфраструктуру, сучасні готелі, транспортне сполучення та високий рівень сервісу.

Відкриття легальних казино у цьому регіоні може значно підвищити його привабливість для іноземних туристів, зокрема з Румунії, Угорщини, Польщі та країн Балканського регіону. Карпатський кластер має потенціал для створення

«інтегрованих грально-оздоровчих комплексів», що поєднують казино, СПА, лижний туризм і екологічний відпочинок.

Таблиця 3.2. SWOT-аналіз потенціалу розвитку грального туризму в Україні.

Сильні сторони (Strengths)	Слабкі сторони (Weaknesses)
- Вигідне географічне розташування між ЄС і країнами Азії. - Великий культурно-історичний потенціал, що поєднує відпочинок і пізнання. - Легалізація грального бізнесу (законодавча база від 2020 року). - Потужний готельно-ресторанний сектор у Києві, Львові, Одесі, Буковелі. - Зростання інтересу іноземних інвесторів до ринку України.	- Недостатній рівень розвитку туристичної інфраструктури у більшості регіонів. - Обмежений міжнародний імідж України як безпечного туристичного напрямку. - Нестача кваліфікованих кадрів у сфері грального менеджменту. - Висока вартість ліцензій для операторів, що стримує розвиток. - Недосконала система контролю та низький рівень державного моніторингу.
Можливості (Opportunities)	Загрози (Threats)
- Створення грально-туристичних кластерів у регіонах (Карпати, Одеса, Київ). - Розвиток «інтегрованих курортів» із казино, СПА, культурними центрами. - Залучення туристів із країн ЄС, Туреччини, Кавказу, Близького Сходу. - Використання міжнародного досвіду для формування державної стратегії. - Просування України як нового туристично-грального центру Східної Європи.	- Політична нестабільність та військові ризики, що знижують довіру інвесторів. - Соціальні ризики: залежність від азартних ігор, негативне ставлення частини населення. - Можливість нелегального бізнесу або корупційних схем. - Економічна нестабільність, що впливає на купівельну спроможність туристів. - Недовіра до системи ліцензування та контролю з боку міжнародних інвесторів.

Великі промислові центри мають потенціал розвитку грального бізнесу в межах ділового туризму. У цих містах зосереджено бізнес-аудиторію, готельну базу, виставкові центри.

Розвиток казино при готелях 4–5 зірок може стимулювати формування розважально-ділових кластерів, що забезпечуватимуть приплив інвестицій і підвищення якості сервісу.

Гральний туризм має потужний мультиплікативний ефект. Згідно з оцінками експертів, одне робоче місце у гральному бізнесі створює 3–5 робочих місць у суміжних секторах.

Основні переваги для регіонів:

- збільшення податкових надходжень від ліцензій та туристичних зборів;
- створення нових робочих місць у сфері послуг, будівництва, транспорту, харчування;
- розвиток туристичної інфраструктури (готелі, дороги, аеропорти, заклади культури);
- підвищення міжнародного іміджу регіонів;
- залучення іноземних інвестицій у готельно-ресторанну галузь [17, с. 93].

Наприклад, після запуску грального туризму у Сінгапурі доходи від туризму зросли на 30%, а кількість туристів збільшилась на понад 20 мільйонів осіб на рік. Подібний ефект можливий і в Україні — за умови ефективного регулювання та партнерства між державою, бізнесом і громадами.

Для успішного розвитку грального туризму в Україні необхідні такі кроки:

- Розробка національної стратегії грального туризму, інтегрованої з Державною стратегією розвитку туризму.
- Стимулювання інвестицій через зменшення податкового навантаження та прозоре ліцензування.
- Розвиток інфраструктури — модернізація доріг, аеропортів, транспортних вузлів у туристичних регіонах.

- Інтеграція гральних закладів у туристичні кластери – наприклад, «Київ – культурно-діловий центр», «Львів – історико-гральний туризм», «Одеса – морський курорт».
- Запровадження стандартів відповідальної гри – профілактика лудоманії, підтримка соціальних програм.
- Просування українського грального туризму на міжнародному ринку через виставки, форуми, digital-маркетинг.

Гральний туризм в Україні перебуває на етапі становлення, однак його потенціал є значним. Поєднання туристичних, культурних та розважальних ресурсів із легальним гральним бізнесом може стати новим драйвером регіонального розвитку.

Україна має всі передумови для формування конкурентоспроможних грально-туристичних центрів: вигідне географічне розташування, багатий рекреаційний потенціал, високий рівень сервісу у готельній сфері та зростаючий інтерес інвесторів.

Реалізація цього потенціалу вимагає зваженої державної політики, спрямованої на баланс між економічними інтересами та соціальною відповідальністю. За таких умов гральний туризм може стати не лише джерелом прибутку, але й потужним інструментом інтеграції України у світовий туристичний простір.

3.2. Івано-Франківська область та Карпати як потенційний напрям грального туризму

Івано-Франківська область, розташована у самому серці Українських Карпат, є одним із найбільш перспективних регіонів для розвитку грального туризму в Україні. Поєднання унікальних природних ресурсів, вигідного географічного положення, культурної самобутності, уже розвиненої туристичної інфраструктури та наявності потужних рекреаційних зон створює всі передумови для формування конкурентоспроможного туристично-грального

продукту європейського рівня. У сучасних умовах глобалізації, коли туристи шукають не лише відпочинок, а й нові враження, інтеграція грального бізнесу в туристичну індустрію Карпат може стати потужним інструментом розвитку економіки регіону.

Сьогодні Івано-Франківська область уже посідає провідні позиції у туристичному просторі України. Регіон щороку приймає сотні тисяч туристів із різних країн світу — Польщі, Румунії, Німеччини, Чехії, Литви, Великої Британії, країн Балтії та навіть із Північної Америки. Найбільш відомими туристичними центрами є Буковель, Яремче, Ворохта, Косів, Коломия, Надвірна, а також мальовничі гірські села, які приваблюють гостей автентичністю, гостинністю та чарівними краєвидами. У зимовий період Карпати стають головним центром гірськолижного туризму в Україні, а влітку — місцем для екотуризму, оздоровлення та активного відпочинку [21, с. 70].

Саме на базі цього вже сформованого туристичного потенціалу може успішно розвиватися гральний туризм, що поєднує елементи відпочинку, розваг, дозвілля та азарту. У світі давно доведено, що гральна індустрія є одним із головних драйверів туристичного зростання. Приклади Лас-Вегаса (США), Макао (Китай), Монако (Франція), Баден-Бадена (Німеччина) та Сінгапуру демонструють, що створення казино і розважальних центрів поруч із курортами сприяє збільшенню туристичних потоків, підвищенню рівня зайнятості населення, росту податкових надходжень і розвитку суміжних галузей.

Івано-Франківщина має добре розвинену туристично-рекреаційну інфраструктуру, яка є базою для створення інтегрованих грально-туристичних комплексів. У Буковелі вже функціонують десятки сучасних готелів, ресторанів, конференц-залів, спа-центрів, спортивних і культурних об'єктів. Розвинена логістика, сучасні підйомники, системи обслуговування клієнтів, транспортні розв'язки та високий рівень сервісу дозволяють залучати відвідувачів із різних соціальних верств і країн.

Саме тут, у Буковелі або Яремчі, можна створити модель інтегрованого курорту, де гральні заклади (казино, ігрові клуби, покерні зали) будуть поєднані

з готелями, ресторанами, театрами, концертними майданчиками, аквапарками, торговими галереями. Такий формат є типовим для міжнародних гральних курортів — наприклад, Marina Bay Sands у Сінгапурі або Venetian Macao у Макао. Ці комплекси приваблюють не лише гравців, а й родини, бізнес-туристів, учасників конференцій і виставок.

Крім того, область має стратегічно вигідне розташування. Вона межує з Львівською, Чернівецькою та Закарпатською областями, через неї проходять важливі транспортні коридори. У місті Івано-Франківську функціонує міжнародний аеропорт, який може приймати чартерні та регулярні рейси з європейських країн. Завдяки цьому Карпати мають потенціал стати не лише національним, а й регіональним центром грального туризму Східної Європи, орієнтованим на туристів із Польщі, Словаччини, Угорщини, Румунії та країн Балтії.

Розвиток грального туризму в Івано-Франківській області може стати важливим джерелом економічного зростання. Гральна індустрія, будучи високоприбутковим сектором, забезпечує значні надходження до бюджету у вигляді податків, ліцензійних платежів та туристичних зборів. Вона стимулює розвиток малого та середнього бізнесу, підвищує зайнятість місцевого населення, формує попит на послуги транспорту, харчування, розваг, торгівлі.

За оцінками експертів, створення одного великого грального комплексу може забезпечити до 3–5 тисяч нових робочих місць безпосередньо в індустрії розваг і ще близько 10–15 тисяч — у суміжних секторах. Це особливо важливо для гірських територій, де рівень безробіття традиційно є вищим, а можливості економічного розвитку — обмеженими [21, с. 71].

Крім того, гральний туризм стимулює інвестиційну привабливість регіону. Потенційні інвестори готові вкладати кошти у будівництво нових готелів, ресторанів, розважальних закладів, доріг, інженерних комунікацій. Це, у свою чергу, призведе до підвищення рівня благоустрою регіону, розвитку соціальної інфраструктури, зростання добробуту місцевих громад.

Івано-Франківська область має унікальну культурну ідентичність, яка може надати гравальному туризму оригінального національного колориту. Гуцульські традиції, музика, архітектура, ремесла, кухня можуть бути інтегровані в дизайн, концепцію та маркетинг гравальних закладів. Наприклад, створення «етно-казино» або «карпатських ігрових резортів», де елементи народного мистецтва поєднуються з сучасним сервісом, допоможе сформувати унікальний бренд регіону, відмінний від масових гравальних центрів світу.

Крім того, гравальний бізнес може стати каталізатором розвитку культурних подій — фестивалів, концертів, спортивних заходів, гастрономічних турів. Це створить додаткові можливості для просування регіону як культурного осередку, що поєднує розваги, традиції та мистецтво.

Одним із найважливіших факторів успішного розвитку гравального туризму є ефективна система державного регулювання. В Україні після легалізації гравального бізнесу у 2020 році створено Комісію з регулювання азартних ігор та лотерей (КРАІЛ), яка забезпечує ліцензування, контроль і нагляд за діяльністю операторів. Для Івано-Франківської області важливо, щоб розвиток гравального туризму відбувався в межах правового поля, із суворим дотриманням вимог безпеки, фінансової прозорості та соціальної відповідальності [34].

Варто передбачити створення пілотних ліцензійних зон — наприклад, у межах туристичних кластерів «Буковель», «Яремче», «Микуличин», де функціонування казино буде дозволене виключно на території курортних комплексів. Це дозволить уникнути надмірної комерціалізації та соціальних ризиків, водночас забезпечивши стабільні доходи для місцевих громад.

Частину прибутків від діяльності гравальних закладів доцільно спрямовувати на фінансування екологічних проєктів, розвиток інфраструктури, підтримку культурних ініціатив та охорону довкілля. Такий підхід забезпечить баланс між економічною вигодою та соціальною відповідальністю бізнесу.

Розвиток гравального туризму в Івано-Франківській області може здійснюватися за кількома напрямками:

- Створення інтегрованих курортів міжнародного рівня з гральними зонами, готелями, СПА, ресторанами та розважальними центрами.
- Формування тематичних гральних кластерів, орієнтованих на культурний, гастрономічний і рекреаційний туризм.
- Розвиток транспортної та логістичної інфраструктури, зокрема розширення авіасполучення та покращення автомобільних шляхів.
- Інвестиційні програми державно-приватного партнерства, що залучатимуть як українських, так і іноземних інвесторів.
- Міжнародне позиціонування регіону як «Карпатського центру преміального відпочинку» через маркетингові кампанії та участь у туристичних форумах.

Таблиця 3.3. Потенціал Івано-Франківської області та Карпати як центру грального туризму [34].

Критерій	Характеристика та можливості регіону
Географічне положення	Розташована в центрі Українських Карпат; вигідне прикордонне розміщення поблизу Польщі, Словаччини, Угорщини та Румунії; доступність транспортних шляхів і наявність міжнародного аеропорту в Івано-Франківську.
Природні ресурси	Гірські ландшафти, мінеральні джерела, чисте повітря, рекреаційні зони; високий потенціал для поєднання грального та оздоровчого туризму.
Туристична інфраструктура	Розвинена мережа готелів, курортів, ресторанів, туристичних баз; наявність сучасного комплексу «Буковель», який може стати центром грального туризму.
Культурний та історичний потенціал	Багата гуцульська культура, етнографічні традиції, народні ремесла, фестивалі, музеї; можливість створення унікальних тематичних «етно-казино» чи «карпатських гральних резортів».

Критерій	Характеристика та можливості регіону
Інвестиційна привабливість	Високий рівень зацікавленості приватних інвесторів; можливість державно-приватного партнерства; потенціал для розвитку нових курортних зон.
Економічний ефект	Створення нових робочих місць, збільшення податкових надходжень, стимулювання суміжних галузей — транспорту, торгівлі, харчування, будівництва.
Соціальні переваги	Підвищення рівня життя місцевого населення; розвиток інфраструктури, освіти, культури та медицини через доходи від гральної індустрії.
Можливі ризики	Соціальні наслідки (ігрова залежність), ризики тіньового бізнесу, потреба у суворому державному контролі та впровадженні політики «відповідальної гри».
Правові передумови	Легалізація грального бізнесу в Україні (з 2020 р.); діяльність КРАІЛ; створення спеціальних гральних зон у курортних регіонах.
Стратегічні перспективи	Формування Карпатського центру грального туризму; розвиток інтегрованих курортів міжнародного рівня; просування регіону як туристично-гральної дестинації Східної Європи.

Івано-Франківська область та Українські Карпати мають усі ключові ресурси для того, щоб стати центром грального туризму в Україні та Східній Європі. Унікальні природні умови, автентична культура, розвинена інфраструктура, наявність курортів і сприятливий інвестиційний клімат створюють міцну основу для формування сучасних туристично-гральних комплексів [21, с. 75].

За умови грамотного регулювання, прозорості системи ліцензування та соціальної відповідальності бізнесу гральний туризм може стати потужним

фактором економічного відродження Карпатського регіону, сприяти створенню нових робочих місць, підвищенню міжнародного іміджу України та зміцненню її позицій на світовій туристичній мапі.

Івано-Франківщина має всі шанси перетворитися на «українське Монако» чи «карпатський Баден-Баден» — символ поєднання природної краси, культури, гостинності, розкоші та азарту. У цьому полягає не лише економічна, а й стратегічна перспектива розвитку регіону як сучасного центру грального туризму європейського рівня.

3.3. Проблеми, ризики та перспективи використання міжнародного досвіду для розвитку грального туризму в Україні

Розвиток грального туризму є перспективним напрямом для української економіки, особливо після легалізації грального бізнесу у 2020 році. Україна може скористатися світовим досвідом провідних країн, які успішно інтегрували гральну індустрію у сферу туризму — США, Макао, Сінгапур, Монако, Чехія та інші. Проте процес адаптації міжнародних практик стикається з низкою складних проблем, пов'язаних із економічними, правовими, соціальними та культурними особливостями нашої держави.

Однією з ключових проблем є недостатня розвиненість інфраструктури. Для ефективного функціонування грального туризму необхідні сучасні готельно-розважальні комплекси, транспортна логістика, високий рівень сервісу, системи безпеки та контролю. В Україні лише окремі регіони, зокрема Київ, Львів, Одеса та Буковель, мають необхідну базу для залучення іноземних туристів. У багатьох інших потенційно перспективних зонах інфраструктура залишається застарілою, а приватні інвестиції обмежені через невпевненість у стабільності ринку.

Наступним викликом є недосконалість законодавчої та регуляторної системи. Хоча ухвалення Закону України «Про державне регулювання діяльності щодо організації та проведення азартних ігор» стало значним кроком

уперед, практика його застосування залишається проблемною. Ліцензії мають надто високу вартість, що робить вхід на ринок складним для малих і середніх операторів. Крім того, відсутність чітких правил для іноземних інвесторів та складність податкової системи обмежують міжнародну співпрацю. Для порівняння — у Макао чи Сінгапурі діють прозорі механізми ліцензування, де держава чітко визначає обов'язки операторів і гарантує стабільність умов для бізнесу [2, с. 35].

Ще однією проблемою є низький рівень державного контролю та прозорості ринку. Незважаючи на створення Комісії з регулювання азартних ігор та лотерей (КРАІЛ), механізми нагляду за фінансовими потоками, відповідальною грою та запобігання відмиванню коштів залишаються недостатньо ефективними. У провідних країнах світу існують потужні аналітичні органи, що відстежують соціальні наслідки грального бізнесу, забезпечують захист гравців і формують базу статистичних даних для планування туристичної політики. В Україні така система перебуває лише на стадії формування, що створює ризики тінізації та нелегальної діяльності.

Соціальний аспект також становить значну перешкоду. Негативне ставлення частини суспільства до грального бізнесу ускладнює процес його інтеграції у туристичну сферу. Багато громадян сприймають азартні ігри як морально сумнівну діяльність, яка призводить до лудоманії, боргових проблем і соціальної дезінтеграції. У європейських країнах цю проблему вирішують шляхом активної соціальної політики: проводяться освітні кампанії, діють програми допомоги залежним, обмежується реклама азартних ігор. В Україні такі механізми лише частково запроваджені, що підвищує ризики для соціальної стабільності.

Суттєвою проблемою є також відсутність комплексної стратегії розвитку грального туризму. У більшості успішних країн гральна індустрія є частиною державної політики у сфері туризму, культури та економіки. Наприклад, у Сінгапурі або Макао створені спеціальні «інтегровані курорти», де гральні зони поєднані з готелями, музеями, театрами, торговими центрами й зонами

відпочинку. В Україні ж розвиток відбувається хаотично, без єдиного бачення чи бренду. Відсутність синергії між місцевими органами влади, бізнесом і туристичними структурами не дозволяє повною мірою використати потенціал грального туризму як економічного драйвера.

Ще одним обмежувальним фактором є недостатня інтеграція цифрових технологій. У світі гральний туризм активно розвивається за рахунок онлайн-платформ, цифрового маркетингу, мобільних додатків та систем віртуальної реальності, які дозволяють залучати клієнтів дистанційно. В Україні цифровізація цього сектору знаходиться на початковому етапі, а питання безпеки персональних даних та контролю за онлайн-гральними платформами потребують подальшого врегулювання.

Не менш важливою є нестача кваліфікованих кадрів у сфері грального менеджменту та туристичного маркетингу. В Україні відсутні спеціалізовані навчальні програми з управління гральними закладами, організації грального туризму чи регулювання азартних ігор. Це створює дефіцит компетентних фахівців, які здатні забезпечити якісний рівень сервісу, притаманний міжнародним курортам [2, с. 38].

Варто також звернути увагу на геополітичний контекст і питання безпеки. Військові дії, політична нестабільність та ризики для інвесторів суттєво знижують привабливість України для розвитку грального туризму. Більшість іноземних партнерів очікують стабільності, гарантій правового захисту та економічної передбачуваності, що поки що не повною мірою забезпечено.

Використання міжнародного досвіду у розвитку грального туризму в Україні має значний потенціал, але стикається з комплексом проблем. Серед основних — інституційна недосконалість, слабка інфраструктура, соціальні ризики, відсутність стратегії та кадрового забезпечення. Для ефективної адаптації зарубіжних практик необхідно створити чітку державну політику, яка поєднуватиме інтереси бізнесу, суспільства й держави.

Україна має всі передумови для того, щоб у перспективі стати новим центром грального туризму у Східній Європі, проте для цього потрібно

забезпечити прозорі правила гри, стимулювати інвестиції, підвищити якість сервісу та інтегрувати гральний бізнес у ширший контекст туристичного розвитку. Лише за умов комплексного підходу, використання міжнародного досвіду та впровадження сучасних технологій можна досягти сталого зростання галузі, що поєднуватиме економічну вигоду з соціальною відповідальністю.

Розвиток грального туризму є одним із найперспективніших напрямів у структурі світової туристичної індустрії. Багато країн світу — США, Макао, Сінгапур, Монако, Чехія, Іспанія, Великобританія — демонструють, що правильно організований гральний бізнес може стати потужним інструментом економічного зростання, створення робочих місць та підвищення привабливості туристичних центрів. Україна, яка після легалізації азартних ігор у 2020 році зробила перші кроки до формування власного грального ринку, має унікальну можливість використати досвід цих країн для створення конкурентоспроможного та соціально відповідального грального туризму.

Однією з головних перспектив є запровадження міжнародних стандартів регулювання грального бізнесу. У країнах із розвиненою індустрією азартних ігор (як-от Великобританія чи Сінгапур) функціонує система чітких правил, що забезпечують прозорість ринку, ефективний контроль за фінансовими потоками та захист гравців. Україна може перейняти цю практику, посилюючи роль державного регулятора — Комісії з регулювання азартних ігор та лотерей (КРАІЛ) — у сфері ліцензування, моніторингу діяльності операторів та запобігання тінізації бізнесу. Важливим напрямом є також впровадження електронних систем контролю (E-Gambling Monitoring System), які дозволяють відслідковувати обсяги ставок, обороти та сплату податків у режимі реального часу [14, с. 145].

Іншою важливою перспективою є створення інтегрованих туристично-гральних комплексів, за зразком Лас-Вегаса (США), Макао (Китай), чи Сінгапуру. У таких центрах казино є лише частиною широкого комплексу розваг, що включає готелі, ресторани, театри, торгові центри, виставкові майданчики, аквапарки тощо. Це не лише збільшує тривалість перебування туристів, а й

формує імідж регіону як багатофункціонального курорту. В Україні подібна модель може бути ефективно реалізована у Карпатському регіоні, на Чорноморському узбережжі та в містах із розвиненою туристичною інфраструктурою (Київ, Львів, Одеса, Буковель, Трускавець).

Значну роль у формуванні конкурентоспроможного ринку відіграє інвестиційна привабливість галузі. Досвід Макао, Монако чи Сінгапуру показує, що гральний туризм може стати потужним чинником залучення іноземних інвестицій, якщо держава створює стабільне податкове середовище та гарантує захист прав інвесторів. Для України перспективним є створення спеціальних «інвестиційних зон грального туризму», де підприємцям пропонуватимуть пільгові умови ліцензування, зниження податкового навантаження, спрощені процедури реєстрації бізнесу та підтримку у розвитку інфраструктури.

Не менш важливою перспективою є розвиток грального туризму через цифровізацію. Сучасні технології відкривають нові можливості для взаємодії між гральним бізнесом і туристами. Впровадження онлайн-платформ бронювання, цифрових систем лояльності, віртуальних казино, 3D-турів та мобільних додатків сприяє розширенню аудиторії й залученню молодого покоління мандрівників. Україна може скористатися досвідом Мальти — одного з провідних світових центрів онлайн-гемблінгу, де поєднано високі стандарти безпеки, прозорість ліцензування та активний розвиток цифрових сервісів [14, с. 147].

Ще одним перспективним напрямом є підвищення якості кадрового потенціалу. Міжнародна практика доводить, що успішність грального туризму значною мірою залежить від рівня підготовки персоналу — менеджерів, круп'є, маркетологів, фахівців з грального права. В Україні доцільно запровадити освітні програми з підготовки кадрів у сфері грального менеджменту, туризму та гостинності, з урахуванням міжнародних стандартів (як це зроблено у США чи Великобританії). Така ініціатива сприятиме підвищенню якості обслуговування, розвитку корпоративної культури та зростанню довіри туристів до українських гральних закладів.

Важливою складовою міжнародного досвіду є також формування відповідальної гральної політики. У країнах Європи та Північної Америки діють чіткі програми соціального контролю, які передбачають обмеження доступу неповнолітніх, попередження ігрової залежності, консультаційні центри для гравців. Україна має потенціал адаптувати ці моделі, створивши ефективну систему моніторингу соціальних наслідків грального бізнесу, що дозволить уникнути негативних впливів на суспільство.

Важливу роль відіграє також маркетингова стратегія розвитку грального туризму. Україна може перейняти досвід США, де Лас-Вегас позиціонується не лише як «місто казино», а як туристичний центр шоу, гастрономії, виставок і подій. Аналогічно, українські гральні зони можуть поєднувати азартні ігри з культурними фестивалями, концертами, етнотуризмом чи SPA-курортами. Такий підхід не лише зменшує ризик формування негативного іміджу, а й розширює аудиторію потенційних відвідувачів.

Окрему перспективу становить розвиток грального туризму в регіонах України. Наприклад, Івано-Франківська, Львівська та Закарпатська області мають значний природний, культурний і рекреаційний потенціал, що дозволяє поєднати відпочинок у Карпатах із розвагами у легальних гральних зонах. Аналогічно, Чорноморський регіон може приваблювати туристів літнього сезону, пропонуючи казино у поєднанні з пляжним, круїзним і гастрономічним туризмом. Така диверсифікація дозволить Україні збільшити туристичні потоки та розширити джерела доходів [41, с. 100].

Перспективним є і використання державно-приватного партнерства (ДПП), що успішно реалізується у Сінгапурі та Чехії. Завдяки цьому механізму держава зберігає контроль над стратегічними напрямками розвитку грального туризму, а бізнес бере на себе інвестиційні ризики. В Україні така модель могла б стати ефективним інструментом модернізації інфраструктури — будівництва готелів, транспортних вузлів, розважальних центрів.

Підсумовуючи, можна зазначити, що перспективи використання міжнародного досвіду для розвитку грального туризму в Україні є надзвичайно

широкими. Впровадження кращих світових практик у сфері правового регулювання, інвестиційної політики, соціальної відповідальності, цифровізації та маркетингу здатне перетворити Україну на привабливий напрям для гральних туристів.

Проте реалізація цього потенціалу потребує узгодженої державної стратегії, довгострокової політики залучення інвестицій, формування позитивного іміджу країни та підвищення рівня довіри до регуляторних інститутів. За умов стабільності, прозорості та орієнтації на міжнародні стандарти Україна може стати новим центром грального туризму у Східній Європі, який поєднує розваги, культуру, комфорт і безпеку — за прикладом провідних туристичних держав світу.

ВИСНОВКИ

Проведене нами дослідження дозволяє зробити висновок, що гральний бізнес є потужним інструментом стимулювання економічного зростання, розвитку туристичної інфраструктури та формування позитивного міжнародного іміджу країни. Світовий досвід показує, що ефективна інтеграція грального бізнесу у сферу туризму може стати рушійною силою для підвищення конкурентоспроможності держави на глобальному туристичному ринку.

По-перше, міжнародна практика підтверджує, що гральний бізнес може бути потужним драйвером туристичного розвитку, якщо він функціонує в умовах прозорого державного регулювання, соціальної відповідальності та високої якості обслуговування. Успіх таких центрів, як Лас-Вегас (США), Макао (Китай), Сінгапур, Монако, Баден-Баден (Німеччина) чи Прага (Чехія), демонструє, що гральний туризм здатен перетворювати навіть невеликі території на міжнародно відомі туристичні дестинації. Саме завдяки поєднанню азартних ігор із культурними, гастрономічними, спортивними та подієвими заходами ці міста стали символами високого рівня сервісу та комплексного відпочинку.

По-друге, для України використання світового досвіду відкриває реальні перспективи створення конкурентного грального ринку, який сприятиме розвитку національного туризму, залученню іноземних інвестицій і зростанню доходів бюджету. Легалізація азартних ігор у 2020 році стала першим кроком до формування цивілізованої індустрії, однак для її ефективного функціонування необхідне подальше вдосконалення правової бази, запровадження міжнародних стандартів ліцензування та моніторингу, а також системи електронного контролю фінансових операцій.

По-третє, перспективним напрямом є створення інтегрованих туристично-гральних зон, подібних до тих, що діють у Сінгапурі (Marina Bay Sands, Resorts World Sentosa) чи Макао. Такі комплекси дозволяють поєднати казино з готельними, розважальними, культурними та спортивними об'єктами, формуючи повноцінну туристичну екосистему. В Україні потенціал для розвитку таких зон мають Карпати (Буковель, Яремче, Славське), Чорноморське

узбережжя (Одеса, Затока), а також великі міста з розвиненою туристичною інфраструктурою — Київ, Львів, Харків, Дніпро.

По-четверте, іноземний досвід демонструє важливість цифровізації та інновацій у гравальному туризмі. Впровадження електронних систем бронювання, цифрових платформ контролю ставок, онлайн-казино з ліцензованими серверами та мобільних застосунків для туристів дозволяє зробити індустрію більш прозорою, безпечною й доступною. Україна може адаптувати модель Мальти — світового лідера у сфері онлайн-гемблінгу — для розвитку власного ринку цифрових гравальних послуг, що значно розширить можливості для внутрішнього та міжнародного туризму.

По-п'яте, кадрова підготовка та розвиток людського капіталу є одним із ключових чинників ефективності гравального бізнесу. Як показує досвід США, Великобританії чи Сінгапуру, успішність гравального туризму залежить від професійності персоналу — менеджерів, круп'є, маркетологів, фахівців з гравального права та безпеки. В Україні доцільно створити навчальні програми та сертифіковані курси у вищих навчальних закладах, що готуватимуть спеціалістів за міжнародними стандартами гостинності та відповідальної гри.

По-шосте, міжнародна практика акцентує на важливості соціальної відповідальності та захисту населення від негативних наслідків азартних ігор. У більшості європейських країн діють державні програми боротьби з ігровою залежністю, системи самовиключення гравців, обмеження на рекламу та інформаційні кампанії про ризики гемблінгу. В Україні ці механізми потребують подальшого розвитку, зокрема створення державного центру реабілітації, підвищення прозорості у сфері реклами та фінансування програм підтримки.

По-сьоме, розвиток гравального туризму в Україні може стати важливим чинником децентралізації туристичних потоків і стимулом для розвитку регіонів. Створення гравальних зон у Карпатах, на узбережжі Чорного моря, у курортних містах та рекреаційних центрах сприятиме розвитку транспортної, готельної та культурної інфраструктури, зростанню місцевих бюджетів і створенню нових робочих місць. У цьому контексті доцільно запровадити механізми державно-

приватного партнерства, які вже успішно застосовуються у Сінгапурі, Чехії чи Монако.

По-восьме, перспективи розвитку грального туризму в Україні безпосередньо пов'язані з формуванням позитивного міжнародного іміджу країни. Успішна інтеграція грального бізнесу у туристичну політику дозволить позиціонувати Україну як безпечну, сучасну та привабливу державу для відпочинку. Це також сприятиме підвищенню інвестиційної довіри, розвитку ділового туризму та залученню іноземних партнерів у сферу гостинності.

По-дев'яте, адаптація міжнародного досвіду вимагає системного підходу — гармонізації законодавства, економічного стимулювання, контролю за якістю послуг, а також посилення співпраці між державними інституціями, бізнесом і науковими колами. Тільки за умови стратегічного планування та ефективного управління гральний туризм може стати каталізатором сталого розвитку України.

Отже, перспективи використання міжнародного досвіду для розвитку грального туризму в Україні є надзвичайно широкими і багатогранними. Вони охоплюють правове регулювання, інвестиційну політику, соціальну відповідальність, маркетинг, освіту, технології та регіональний розвиток. Впровадження найкращих світових практик дозволить не лише створити ефективну й прозору гральну індустрію, але й перетворити Україну на центр туристичної привабливості Східної Європи.

Таким чином, гральний туризм може стати потужним інструментом відродження економіки України, сприяючи створенню робочих місць, розвитку інфраструктури, зростанню туристичних потоків і наповненню бюджету. Проте успіх цього процесу залежить від збалансованої державної політики, відповідального управління, інтеграції міжнародного досвіду та усвідомлення суспільної значущості грального туризму як частини сучасної індустрії гостинності та розваг.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Балашова Р.І. Організація діяльності туристичного підприємства : навч. посібник. К. : Центр учбової літератури, 2012. 184с.
2. Бойко М. Економічні інтереси туристичних підприємств: методичні основи оцінювання та реалізації. *Вісник КНТЕУ*. 2011. №1. С.31-40.
3. Бойко М. Методичні основи розрахунку показників ефективності брендингу в туризмі. *Вісник КНТЕУ*. 2010. № 2. С.55-65.
4. Босовська М.В. Інтеграційні процеси в туризмі : монографія. К. : КНТЕУ, 2015. 832 с.
5. Босовська М.В. Концепція інтеграційного розвитку туристичних підприємств. *Економіка & держава*. 2015. № 3. С. 43-47.
6. Бунтова Н.В. Кадрове забезпечення галузі туризму з урахуванням міжнародного досвіду. К. 2005. 278 с.
7. Ведмідь Н.І., Сідлецька І.Ю. Проблеми інформатизації рекреаційної та туристичної діяльності в Україні: перспективи культурного та економічного розвитку. Трускавець, 2000. 275 с.
8. Галасюк С.С. Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності : навч. посібник. К. : Центр учбової літератури, 2013. 178 с.
9. Герасименко В. Ліцензування туристичної діяльності в Україні в контексті міжнародного досвіду. *Журнал європейської економіки*. 2011. №4. С.405-417.
10. Герасимчук В.Г. Стратегічне управління туристичним підприємством. Графічне моделювання. К. : КНЕУ, 2000. 360 с.
11. Городня Т.А. Економіка туризму: теорія і практика : навч. посібник. К. : Кондор, 2012. 436 с.
12. Гуменюк Г.М. Організація туристичних подорожей: навч.-метод. посібн.. Ів.-Франк.: «НАІР», 2014. 364 с.
13. Дядечко Л.А. Суть та особливості управління підприємствами туристичної сфери. К. 2015. 220 с.

14. Дядечко Л.П. Економіка туристичного бізнесу : навч. посібник. К. : Центр учбової літератури, 2007. 224с.
15. Єсіпова К. Автоматизація бізнес-процесів туристичних підприємств. *Вісник КНТЕУ*. 2011. №6. С.24-35.
16. Іванова В.В. Концептуальні підходи до управління туристичних підприємствах. *Актуальні проблеми економіки*. 2016. № 3. С. 151-156.
17. Кифяк В.Ф. Організація туризму. Чернівці: Книги ХХІ, 2008. 344.с.
18. Кифяк В.Ф. Організація туристичної діяльності в Україні Чернівці: Книги- ХХІ, 2003. 300 с.
19. Кіптенко В. К. Менеджмент туризму. К.: Знання, 2010. 502 с.
20. Коваленко Ю.О. Конкурентоспроможність України як об'єкту міжнародного туризму. *Економіка: проблеми теорії та практики*. 2012. Випуск 380. С.375-379
21. Козак Л.В. Професійно орієнтовані форми навчання у підготовці фахівців туризму. *Педагогічний процес: теорія і практика : зб. наук. пр.* 2009. № 1. С. 68-78.
22. Кудла Н.Є. Маркетинг туристичних послуг: навчальний посібник. К.: Знання, 2011. 350 с.
23. Любіцева О.О. Методика розробки турів. К.: Альтерпрес, 2008. 346 с.
24. Любіцева О.О. Ринок туристичних послуг. 2-ге вид., переробл. та доп. К. : Альтерпрес, 2003. 436 с.
25. Мальська М.П. Міжнародний туризм і сфера послуг. К. : Знання, 2008. 661 с.
26. Мальська М.П. Організація та планування діяльності туристичних підприємств: теорія та практика : навч. посібник. К. : Центр учбової літератури, 2012. 248 с.
27. Мальська М.П. Туристичний бізнес: теорія та практика : підручник. 2-ге вид., перероб. та допов. К. : Центр учбової літератури, 2012. 368 с.
28. Маркетинг турпродукту : підручник. К. : Кондор, 2009. 394 с.

29. Мельниченко С. Формування бренда туристичних підприємств. Вісник КНТЕУ. 2012. №6. С.35-43.
30. Мельниченко С.В. Інформаційні технології у туристичній індустрії : підручник. К. : КНТЕУ, 2011. 280 с.
31. Мельниченко С.В. Менеджмент підприємства туристичної індустрії : Навч.-метод. посібник. К : КНТЕУ, 2007. 218 с.
32. Менеджмент і маркетинг туризму : навч. посібник. К. : Ліра-К, 2012. 364 с.
33. Михайліченко Г.І. Організація туристичних подорожей : навч. посібник. К. : КНТЕУ, 2011. 392с.
34. Пестушко В. Український туризм у контексті глобалізації: сучасний стан і перспективи. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=6608>
35. Писаревський І.М. Організація туризму: підручн. Харків, 2008. 541 с.
36. Резнікова В. Туристичний продукт: товар чи послуга. *Підприємництво, господарство і право*. 2010. №10. С.64-69.
37. Свида І.В. Сучасний стан, актуальні проблеми та перспективи розвитку вітчизняного ринку туристичних послуг. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Ужгород, 2015. № 28(3). С. 64–69.
38. Сокол Т.Г. Основи туризмознавства: навчальний посібник. К., 2016. 276 с.
39. Стратегічний розвиток туристичного бізнесу : монографія. К. : КНТЕУ, 2010. 596 с.
40. Ткаченко Т.І. Сталий розвиток туризму: теорія, методологія, реалії бізнесу: монографія. К.: Київський національний торговельно-економічний університет, 2009. 463 с.
41. Трофімук К.В. Основні вимоги до професійної діяльності фахівців туризму. К. 2012. 202 с.
42. Туроперейтинг : підручн. Тернопіль: Думка ТНЕУ, 2017. 440 с.
43. Чорненька Н.В. Організація туристичної індустрії : навч. посібник. 3-тє вид., доп. і перероб. К. : Атіка, 2009. 392 с.